

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ევროპეისტიკის დეპარტამენტი

ხელნაწერის უფლებით

თამილა დილავეროვა

იგავ-არაკები კულტურათმორის დისკურსში და მათი ლინგვოკულტურული
თავისებურებები

სპეციალობა- ლინგვისტიკა

ფილოლოგიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი
დისერტაციის

ავტორეფრატი

ბათუმი
2017

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ევროპეისტიკის დეპარტამენტში.

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ნინო დვალაძე -
ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი

შემფასებლები: **ირინე გოშხეთელიანი -**
პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი

ნანა ცეცხლაძე -
ფილოლოგიის დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

მარინა აროშიძე -
ფილოლოგიის დოქტორი,
პროფესორი

ჯოანა შერშუნოვიჩი -
ფილოლოგიის დოქტორი
პროფესორი

ცვეტელინა ჰარაჯჩისკა
ფილოლოგიის დოქტორი
პროფესორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2017 წლის 10 ივნისს, 13 საათზე, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს მიერ შექმნილ კომისიის სხდომაზე.

მისამართი: ბათუმი 6010, ნინოშვილის ქუჩა N 35, უნივერსიტეტის პირველი კორპუსი, აუდიტორია №55

სადისერტაციო ნაშრომის გაცნობა შესაძლებელია ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში.

ავტორეფერატი დაიგზავნა _____

სადისერტაციო საბჭოს სწავლული მდივანი
ფილოლოგიის დოქტორი,

ასოცირებული პროფესორი:

ნანა ცეცხლაძე

შესავალი

ენა, ადამიანი და მათი ურთიერთკავშირი თანამედროვე ლინგვისტიკის, კერძოდ, ლინგვოკულტუროლოგიის, კომუნიკაციური ლინგვისტიკის და სხვა არაერთი მეცნიერების კვლევის მთავარი საგანია.

ადამიანი სწორედ იმიტომ მოექცა ამ მეცნიერებების ცენტრში, რომ ის არის ენის აქტიური მატარებელი; იგი აცოცხლებს ენას და აქცევს მას ცოცხალ და აქტიურ ობიექტად.

ჩვენთვის, გლობალიზაციის ეპოქის ადამიანებისთვის, დაუბრკოლებელი კულტურათმორისი კომუნიკაცია განვითარების აუცილებელი წინაპირობაა. ამა თუ იმ ენის ფლობა ნიშნავს არამხოლოდ ენის გრამატიკის და ლექსიკის ფლობას, არამედ მისი მატარებელი ხალხის კულტურული და ეროვნული თავისებურებების ცოდნასაც.

ერის კულტურული თავისებურებები მკაფიოდ ჩანს მის კულტურულ ძეგლებში, მხატვრულ ლიტერატურაში, ზღაპრებსა და სამოსშიც კი. კულტურული წარმოდგენების, ეთნომენტალობის შენახვასა და ტრანსლაციაში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ხალხური ტექსტები, რომელთა შორისაც იგავ-არაკებს ერთ-ერთი პირველი ადგილთაგანი უჭირავს. ინფორმაცია, რომელიც წარმოდგენილია სხვადასხვა იგავ-არაკის ინტერპრეტაციაში, მნიშვნელოვანია მსოფლიოს ენობრივ სურათში ლინგვოკულტურული გაერთიანებების, ნაციონალური თავისებურებების, მათი კულტურული სტერეოტიპების შესასწავლად.

იგავ-არაკი ალევორიული მოთხრობაა, რომლის მოქმედი პირებიც ცხოველებია და მათ ადამიანთა თვისებები მიეწერება. იგავი ხშირად ზნეობრივ-დამრიგებლური დასკვნით მთავრდება და შესაძლოა ლექსად, პროზად ან შერეული ფორმით დაიწეროს. იგავ-არაკში პერსონაჟი აწყდება დილემას, ან იღებს რთულ გადაწყვეტილებას. მისი მთავარი მახასიათებელია, მკითხველს აჩვენოს გზა, თუ როგორ უნდა მოიქცეს იგი, არიგებს მას. სწორედ დიდაქტიკური ფუნქციას იგავების ერთ-ერთი მთავარი დანიშნულება.

იგავარაკულ ჟანრს და იგავარაკულ მწერლობას ხანგრძლივი ისტორია აქვს. მისი სათავეები მითოლოგიას უკავშირდება. საუკუნეების განმავლობაში იგავ-არაკები სასამართლო პროცესშიც გამოიყენებოდა სამართლის ნორმის უკეთესად გაგების მიზნით, განსაკუთრებით მაშინ, როცა საჭირო იყო რთული პრობლემების გადაწყვეტა.

იგავ-არაკის ჩანასახები სასულიერო მწერლობის ადრეულ ნიმუშებშიც ვლინდება. იესო ქრისტე იგავებით საუბრობდა. ის იყენებდა ყოველდღიურ, ყოფით მოვლენებს, რათა გამოეხატა ცათა სასუფეველის საიდუმლოებანი, ლოცვის ბუნება. მისი იგავები ზნეობრივ-დამრიგებლურია.

იგავ-არაკების ფართოდ გამოყენება, მათი სიყვარული და პატივისცემა ყველა ხალხში გვხვდება. თანამედროვე სამყაროში რამდენიმე საუკუნის იგავ-არაკების გამოყენება, რა თქმა უნდა, ნიშნავს იმას,

რომ ეს ჟანრი უკვდავია და ერგება ყველა ეპოქას, ყველა ერს და განვითარების ყველა საფეხურს. ამის თქმის საფუძველს გვაძლევს ის იგავ-არაკები, რომლებიც ინტერნეტსამყაროში ვრცელდება და ტრანსფორმირებული, ე.წ. ანტიიგავების“ სახით გვევლინება (ტერმინი შეიქმნა ანტიანდაზის კვალდაკვალ და ჩვენეულია (თ. დ.)).

იგავ-არაკებში ასახულია სხვადასხვა ხალხის სიბრძნე. ისინი შინაარსით და ფუნქციით საკმაოდ მრავალფეროვანია. მათ შესწავლას ყველა ერში დიდი ყურადღება ექცევა. უაღრესად აქტუალურია იგავ-არაკების სიმბოლიკის შესწავლა სხვადასხვა კულტურაში, რადგანაც განხვავებული ხალხი ფაქტებს და მოვლენებს სხვადასხვანაირად აღიქვამს. ასევე აქტუალურია იგავ-არაკების ლექსიკისა და სტრუქტურის კვლევა, მათი სემანტიკურ-პრაგმატიკული შედარებითი ანალიზი და გენეზისის შესწავლა სხვადასხვა კულტურაში.

დღემდე იგავ-არაკის ტექსტი ძირითადად შეისწავლებოდა ლიტერატურათმცოდნეობის ასპექტში, რის გამოც მკვლევართა ყურადღების მიღმა რჩებოდა მისი ლინგვისტიკური თავისებურებები. ერთი შეხედვით, იგავარაკული ტექსტები მარტივია, მაგრამ მათში წარმოდგენილი ინფორმაცია საყურადღებოა. ისინი ნამდვილად იმსახურებენ ღრმა, საგულდაგულო კვლევას მათში არსებული ღრმა ეთნოკულტურული ინფორმაციის გამო, რომელიც კონცენტრირებულია მინიმალურ მოცულობაში.

თანამედროვე ეტაპზე ინტერნეტსამყაროში გაჩნდა იგავ-არაკები, რომლებიც თემატიკით და რადიკალურად განსხვავებული ლექსიკით აღძრავს კვლევის ინტერესს.

ზემოთ აღნიშნული საკითხების შესწავლა განაპირობებს **თემის აქტუალურობას**.

ჩვენი ნაშრომის **მიზანია**, გამოვიკვლიოთ სხვადასხვა კულტურის და ეპოქის იგავ-არაკები, შესწავლოთ მათი სტრუქტურა, სტილი და სიმბოლიკა დნიშნული კომპლექსური მიზნის მისაღწევად. საამისოდ დავისახეთ შემდეგი **ამოცანები**:

1. იგავ-არაკების წარმოშობის მიზეზების და გენეზისის შესწავლა;
2. იგავ-არაკების სტრუქტურის კვლევა;
3. იგავ-არაკების ლექსიკური თავისებურებების კვლევა;
4. თანამედროვე იგავ-არაკების თემატიკის შესწავლა;
5. იგავარაკული სიმბოლიკის და ეთნოკულტურული მახასიათებლების შესწავლა-შედარება სხვადასხვა ავტორის და ეპოქის მიხედვით.

ნაშრომის მეთოდოლოგიური საფუძველი განპირობებულია დასახული მიზნებით და ამოცანებით. ნაშრომში გამოყენებულია შედარებით-შეპირისპირებითი, სემანტიკურ-პრაგმატიკული ანალიზის, ლინგვისტური დაკვირვების და აღწერის მეთოდები.

ნაშრომის **თეორიული დირებულება** განისაზღვრება იმით, რომ იგი შეიცავს კულტუროლოგიისთვის, ლიტერატურათმცოდნეობისა და ლინგვოკულტუროლოგიისთვის საჭირო დაკვირვებებს და დასკვნებს.

კვლევის **პრაქტიკული ღირებულება** ისაა, რომ ნაკვლევი მასალა შეიძლება გამოვიყენოთ ინგლისური ენის ტექსტის ლინგვისტიკის, კოგნიტური ლინგვისტიკის, დისკურსის ანალიზის სემანტიკის და სტილისტიკის სწავლების დროს.

ნაშრომის ემპირიული მასალაა ერთი მხრივ იესოს ქრისტეს, მეორე მხრივ, ეზოპეს, სულხან-საბას, ი. კრილოვის, ჯ. თერბერის, ჯ. ეიდის, რ. დოდსლის, ო. გოლდსმითის, ზ. გამსახურდიას, ჯ. ფექის იგავ-არაკები. განხილულია ეზოპეს იგავ-არაკების თანამედროვე ვერსიები, რომლებიც შექმნილია ანონიმური ავტორების მიერ და აქტიურად ვრცელდება ინტერნეტსამყაროში. **ნაშრომის სიახლეს** განაპირობებს შემდეგი საკითხები: იგავარაკული სიმბოლიკის კლასიფიცირება სხვადასხვა ავტორისა და კულტურის მიხედვით, იგავ-არაკების სტრუქტურული, სემანტიკურ-პრაგმატიკული და შედარებით-შეპირისპირებითი ანალიზი, თანამედროვე იგავ-არაკების შესწავლა და მათი შედარება უფრო ადრეული ეპოქის იგავებთან. ნაშრომის მნიშვნელოვანი სიახლეა ზ. გამსახურდიას, ჯ. ეიდის, ჯ. თერბერის და ჯ. ფექის იგავ-არაკების სიმბოლიკის, ლექსიკური შემადგენლობის და თემატიკის კვლევა. ეს იმ საკითხთა ჩამონათვალია, რომელთა კომპლექსური კვლევა ჯერ არ განხორციელებულა. ამდენად, წარმოდგენილი ნაშრომი **სიახლეს** წარმოადგენს.

ნაშრომის სტრუქტურა და მოცულობა: წინამდებარე ნაშრომის მოცულობა და სტრუქტურა განპირობებულია დასახული მიზნებით და ამოცანებით. ნაშრომი შედგება შესავლის, 3 თავის, 10 პარაგრაფის და ზოგადი დასკვნისაგან. ნაშრომს თან ერთვის გამოყენებული სამეცნიერო ლიტერატურის სია და ინტერნეტრესურსების ნუსხა.

შესავალში დასაბუთებულია საკვლევი პრობლემის არჩევის მართებულობა, ასევე ხაზგასმულია კვლევის აქტუალობა, სიახლე, მიზნები და ამოცანები, ასევე მოცემულია ინფორმაცია ნაშრომის თეორიული და პრაქტიკული ბაზის შესახებ.

პირველი თავი, „იგავ-არაკის წარმოშობის მიზეზები, მათი განვითარების ეტაპები და მათი ჟანრული თავისებურებები“ ოთხი პარაგრაფისგან შედგება. მასში საუბარია ენის და კულტურის ურთიერთკავშირის (როგორც ლინგოკულტუროლოგიის შესწავლის საგნის), იგავ-არაკების წარმოშობის მიზეზების, მათი ჟანრული თავისებურებებისა და დიდაქტიკური ფუნქციის შესახებ. ამ უკანასკნელის გამო ენიჭება მათ უპირატესობა, რეკომენდებულია მათი გამოყენება სწავლების დროს.

ნაშრომის მეორე თავი, „იგავ-არაკის, როგორც ტექსტის, სტრუქტურულ-სემანტიკური და ლინგოკულტურული თავისებურებანი სხვადასხვა ხალხის კულტურებში,“ 4 პარაგრაფისგან შედგება, მასში განხილულია იესოს იგავების თავისებურებები, იგავ-არაკის ტექსტის სტრუქტურა, ლექსიკური თავისებურებები, სხვადასხვა ავტორის და კულტურის წარმომადგენლის მიერ გამოყენებული სიმბოლოები, მოცემულია ამ სიმბოლიკის შედარებით-შეპირისპირებითი ანალიზი.

ნაშრომის მესამე თავი - „უახლესი ინტერნეტიგავები და მათი პრაგმატიკულ-სემანტიკური თავისებურებები“ ორი პარაგრაფისგან შედგება. პირველ პარაგრაფში განხილულია ეზოპეს იგავების გათანამედროვეება. ასევე შესწავლილია ის ლექსიკური ცვლილებები, რომლებიც ამ ტრანსფორმაციას

მოწყვა. ამავე თავში საუბარია უახლეს ქართულ და ინგლისურ იგავ-არაკებზე, რომლებმაც ინტერნეტსივრცე დაიპყრო.

დასკვნით ნაწილში წარმოდგენილია კვლევის თეორიული განზოგადება.

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

პირველი თავის პირველ ქვეთავში სახელწოდებით „ენისა და კულტურის ურთიერთკავშირი, როგორც ლინგვოკულტუროლოგიის შესწავლის საგანი“ საუბარია ადამიანის და ენის და ადამიანის და კულტურის ურთიერთმიმართებაზე: ენა, რა თქმა უნდა, არ გულისხმობს, მხოლოდ მეტყველებას, ის გულისხმობს ადამიანის ფიქრებს, განზრახვებს, მიზნებს. ენა ის ფენომენია, რომელიც არ არსებობს ადამიანის გარეშე.

„ენისა და პიროვნების ურთიერთმიმართება ღრმა ფსიქოლოგიურ საფუძველს ემყარება. ენას ადამიანური წარმოშობა აქვს და ადამიანის გარეშე არ არსებობს, არ მოიაზრება. არ არსებობს არაფერი ენაში, რომ ადამიანის მიერ არ იყოს თქმული, მის მიერ არ იყოს წარმოქმნილი“ (უზნაძე, 1947). მაშასადამე, ადამიანი უნდა შევისწავლოთ ენასთან მჭიდრო კავშირში და პირიქით – ლინგვისტურ მოვლენათა ანალიზი უნდა ემყარებოდეს ენის მიმართებას ადამიანის ფენომენტთან (მასლოვა, 2001). სხვადასხვა კულტურული ერთობლიობის კვლევისას, მათი ენობრივი შეგნების, სახეების შედარება დღესდღეობით განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია.

სწორედ უდიდესი როლი კულტურული წარმოდგენების შეფასებებისა და ქცევის ნორმების შენახვაში (რომლებიც ჩამოყალიბდა მსოფლიოს ნაციონალური ენის სურათი ჩარჩოებში), კონსტრუირებასა და ტრანსლაციაში, ეკუთვნის ხალხურ ტექსტებს, მათ შორის კი უპირველესია იგავ-არაკები. ინფორმაცია, მოცემული სხვადასხვა იგავარაკულ ინტერპრეტაციაში, მსოფლიოს ენობრივი სურათის ნაციონალური კომპონენტის ანალიზისას უმნიშვნელოვანესია.

იგავ-არაკების გაჩენის და განვითარების ეტაპებს შეისწავლის პირველი თავის **მეორე ქვეთავი** სახელწოდებით „იგავ-არაკის, როგორც ჟანრის გაჩენის და განვითარების ეტაპები.“

იგავ-არაკი წარმოადგენს ერთ-ერთ უძველეს ლიტერატურულ ჟანრთაგანს და დღას ისეთი ზეპირსიტყვიერი ნიმუშების გვერდით, როგორებიცაა: **თქმა, მითი, გადმოცემა**. ამ ჟანრის ნაწარმოებები გვხვდება სხვადასხვა ხალხის უძველეს ლიტერატურულ ძეგლებში, რომლებიც მოიცავენ არა მხოლოდ იმ ჟანრებს, რომლებიც გაჩნდა დამწერლობასთან ერთად, არამედ პირველ რიგში მათ, რომელიც აღმოცენდა ხალხურ ზეპირსიტყვიერების შემოქმედებაში და ხანგრძლივად აგრძელებდა არსებობას ზეპირსიტყვიერად. იგავის წარმოქმნის ზუსტი თარიღის დადგენა წარმოუდგენელია, რადგანაც ის გაჩნდა დამწერლობაზე ბევრად უფრო ადრე, მაგრამ ისინი გადაეცემოდა საუკუნიდან საუკუნეს. ასეთი ჟანრის არსებობის აუცილებლობა შეიძლება საჭირო გამხდარიყო მაშინ, როდესაც საზოგადოების წინაშე დადგებოდა გამოცდილებისა და ცოდნის გადაცემა-გაზიარების პრობლემა. ცოდნის ზეპირად გადმოცემას აუცილებლად მოჰყვებოდა გარკვეული პრობლემები.

ცოდნის გადაცემის მეთოდის კვლევასთან ერთად ემბდნენ გადაცემის ფორმებსაც. რამდენადაც ცოდნა გადაიცემოდა ზეპირსიტყვიერად, უნდა ყოფილიყო ოპტიმალურად მოკლე, ლაკონიური, წინააღმდეგ შემთხვევაში გართულდებოდა მისი როგორც დამახსოვრება, ასევე გადაცემა.

იმდენად, რამდენადაც იგავარაკული ჟანრის საწყისები ფესვადგმულია სიტყვიერი ურთიერთობის უმარტივეს ფორმებში, რომლებიც ერთნაირია მსოფლიოს ხალხებისთვის, მისი ჩამოყალიბების შესაძლებლობა ყველა ხალხის კულტურაშია შესაძლებელი, ოღონდ, როგორ განვითარდება ეს შესაძლებლობები, დამოკიდებულია თითოეული კულტურის ფორმირების კონკრეტულ ისტორიულ შესაძლებლობებზე.

მესამე ქვეთავი სახელწოდებით „იგავ-არაკების ჟანრული მახასიათებლები“ მიმოიხილავს იმ თავისებურებებს, რაც განასხვავებს იგავ-არაკებს სხვა ჟანრებისგან. ასევე განხილულია მსგავსება-სხვაობები ტერმინებს- „იგავსა და „არაკს“ შორის.

დღეისათვის ქართულ და ევროპულ სამეცნიერო სივრცეში გამოიკვეთა ტენდენცია, **არაკად** მივიჩნიოთ მცირე ზომის ალეგორიული ტექსტები, რომელთა პერსონაჟებიც ცხოველები და ადამიანები არიან. ასეთი ნაწარმოებების ტექსტი დამრიგებლობითი ან მორალისტური შეგონებით გვირგვინდება. **იგავად** მიიჩნევა სიმბოლური მნიშვნელობის ტექსტები, რომლებიც უმეტესად სასულიერო ლიტერატურაში გვხვდება (სახარების და ყურანის იგავები).

არაკიც და იგავიც მარტივ ალეგორიას განეკუთვნება. არაკი თხრობაა ცხოველების შესახებ, რომლებიც გაპიროვნებული არიან და იქცევიან, როგორც ადამიანები. გაპიროვნების ხერხი ხშირად ვრცელდება ხეებზე, ნაკადულებზე, ქვებსა და ბუნებრივ მოვლენებზე. თვისება, რომელიც არაკს განასხვავებს სხვა ფოლკლორული ამბისგან, არის ის, რომ იგავ-არაკს აქვს მორალი, რომელიც ხშირ შემთხვევაში, იგავ-არაკის ბოლოსაა წარმოდგენილი.

იგავ-არაკი მორალის შეფარული ქადაგება. მხატვრული ლიტერატურის ეს ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული ჟანრი თავის მიზნად, ოდითგანვე სწორედ მორალის გადმოცემას ისახავდა. მორალი, რომელსაც იგავი შეიცავს, არის სენტენცია, რომელიც განმარტავს მასში არსებულ სასარგებლო აზრს.

იგავ-არაკების სტრუქტურას აქვს მნიშვნელოვანი თავისებურება: მათში ცოტაა აღწერა და დიალოგები.

მეოთხე ქვეთავში- „**იგავ-არაკების აღზრდელობითი ფუნქცია და მათი გამოყენებით სწავლების უპირატესობები**“ იგავ-არაკის აღზრდელობითი ფუნქციაა მიმოხილული.

ამკარაა, რომ იგავ-არაკების ორმაგი ბუნება, მათში დამალული დიდი ცხოვრებისეული სიბრძნე, მათი ლაკონიური და მრავლისმთქმელი ბუნება ძალიან დიდ როლს შეასრულებს კრეატიულად მოაზროვნე და მაღალი მორალური ღირებულებების ადამიანის ჩამოყალიბებაში. იგავ-არაკის სტრუქტურა, მისი მარტივი და გასაგები ენა დიდ გავლენას ახდენს პატარა მკითხველზე, ადვილად დასამახსოვრებელს ხდის ტექსტს და უბიძგებს მოსწავლეებს, ხალისით ჩაერთონ კითხვის პროცესში და

თავადაც შექმნან მორალური ამბის შემცველი წერილობითი ნაშრომები. ისინი ასევე ხელს უწყობენ ეთიკური და მორალური ღირებულებების განვითარებას.

ნაშრომის მეორე თავში - „იგავ-არაკის, როგორც ტექსტის, სტრუქტურულ-სემანტიკური და ლინგვოკულტურული თავისებურებანი სხვადასხვა ხალხის კულტურებში“ შედგება ოთხი პარაგრაფისგან.

პირველ ქვეთავში - „**იესოს იგავეები და მათი თავისებურებები**“ განხილულია იესოს იგავეები.

იესო იყენებდა საუბრის სხვადასხვა ფორმას, მაგრამ მათგან ყველაზე მნიშვნელოვანი იყო იგავეები. მის იგავეებს იცნობს და იყენებს როგორც ქრისტიანი, ასევე არაქრისტიანი ხალხი. ისეთ გამოთქმებს, როგორებიცაა: „ტალანტის დამარხვა“, „კეთილი სამარიელი“, იყენებს ნებისმიერი რელიგიის ხალხი, ისე, რომ არც კი იციან, თუ ვის ეკუთვნის ეს გამოთქმები.

იესოს მთავარი შეტყობინება იყო „ცათა სასუფეველი,“ ამ მოსაზრებას იზიარებს არაერთი თანამედროვე მკვლევარი, მაგრამ, ჩვენი აზრით, ძირითადი განსახილველი საკითხი თვით „სასუფეველის“ ბუნებაა. ზოგან სასუფეველი „განძს“ წააგავს, ზოგან - „ვაჭარს“, ზოგან - „მეფეკაცს“, ზოგან - „ათ ქალწულს“ და ა.შ.

„ცათა სასუფეველი წააგავს ვაჭარს, რომელიც ლამაზ მარგალიტებს ეძებს. როცა წააწყდება ერთ ძვირფას მარგალიტს, წავა, გაყიდის ყველაფერს, რაც აბადია, და იმას შეიძენს“ („ძვირფასი მარგალიტი“).

მეორე ქვეთავში „იგავ-არაკის, როგორც ტექსტის, სტრუქტურული თავისებურებები“ განხილულია იგავ-არაკის, როგორც ტექსტის სტრუქტურა.

როგორც განსაკუთრებული ტიპის მოთხრობები, იგავ-არაკები, იმეორებს მოთხრობის სტრუქტურულ და სემანტიკურ თავისებებს და ხშირადაა დაკავშირებული მორალთან. სწორედ მორალის გამოა, რომ იგავ-არაკების გაგების დროს უფრო მეტი კოგნიტური პროცესია საჭირო. იმის გარდა, რომ იგავ-არაკის მკითხველს უწევს, გაიაზროს ტექსტში მიმდინარე სხვადასხვა პროცესი, ჩასწვდეს, თუ რა იგულისხმა ავტორმა. საინტერესოა ის ფაქტიც, რომ ერთი და იგივე იგავ-არაკი შეიძლება გადმოიცეს სხვადასხვანაირად, სადაც ავტორი იყენებს ლექსიკურ-გრამატიკული კატეგორიების ფართო სპექტრს, რიტორიკულ, დისკურსულ სტრატეგიებს, რათა მორალი ზუსტად და სწორად მიიტანოს მკითხველამდე. აღსანიშნავია, ისიც, რომ იგავ-არაკი, მისი მარტივი სტრუქტურის მიუხედავად, სემანტიკურად ძალიან ღრმაა. მოთხრობის სტრუქტურა არის მიღებული და დამკვიდრებული ტერმინი და მისი ფსიქოლოგიური ღირებულებაც ნათელია. მიუხედავად იმისა, რომ იგავ-არაკის სტრუქტურა მნიშვნელოვანია, მისი ზუსტი ჩარჩოების დადგენა ჯერ კიდევ საკამათო თემაა ენათმეცნიერთა შორის (კვონგი, 2001).

ო. კვონგი კი თავის ნაშრომში „იგავ-არაკების სტრუქტურა და სემანტიკა“ გთავაზობს იგავ-არაკის სტრუქტურულ ჩარჩოს:

იგავ-არაკის ჩარჩო: მოთხრობის ჩარჩო გვამლევს ინფორმაციას, თუ ვინ არის იგავ-არაკის მთავარი პროტაგონისტი თუ სად, რა კონტექსტში ვითარდება ეს მოქმედება.

ეპიზოდი - მოთხრობის ეპიზოდი აღწერს ტექსტის ერთ რომელიმე მოვლენას. ტექსტის ჩარჩო და ეპიზოდი მოიცავს უამრავ დისკურსულ სემეტიკს;

შინაგანი მოქმედება - შიდა მოქმედება აღწერს პროტაგონისტის კოგნიტურ მოქმედებებს, მის ფიქრებს, გეგმებს და ვარაუდებს;

შინაგანი მდგომარეობა - შიდა მდგომარეობა ეს არის პროტაგონისტის ემოციების და მდგომარეობის აღწერა;

მოვლენა - აღწერს ტექსტში მიმდინარე მოვლენებს და ამ მოვლენების ცვლას;

მდგომარეობა - ის აღწერს მსოფლიოს და პერსონაჟის საერთო მდგომარეობას;

მეტყველება, საუბარი - ყველა ზეპირსიტყვიერი საუბარი მიეკუთვნება ამ ეტაპს;

მორალი - მორალი ანუ შეგონება არის მოთხრობისგან მიღებული გაკვეთილი, რომელიც ხშირად დამატებითი წინადადების სახითაა წარმოდგენილი ნაწარმოების დასასრულს.

ვფიქრობთ, მისი შემოთავაზებული სტრუქტურა იდეალურად ერგება როგორც ანტიკურ, ასევე თანამედროვე იგავ-არაკებს. სამაგალითოდ ავიღოთ ეზოპეს იგავ-არაკი: "The Cat and the Mice" და ვეცადოთ მოვარგოთ მისი სტრუქტურა ო. ქვონგის მიერ შემოთავაზებულ სტრუქტურას:

იგავ-არაკის **ჩარჩო**- A CERTAIN HOUSE-ლოკაცია, A Cat, Mice-პროტაგონისტები ეპიზოდი- A CERTAIN HOUSE was overrun with Mice .A Cat, discovering this,made her way into it and began to catch and eat them one by one. Fearing for their lives, the Mice kept themselves close in their holes.

შიდა მოქმედება- The Cat was no longer able to get at them and perceived that she must tempt them forth by some device.

შიდა მდგომარეობა- Fearing for their lives, the Mice kept themselves

მოვლენა- For this purpose she jumped upon a peg, and suspending herself from it, pretended to be dead.

მდგომარეობა-

მეტყველება, საუბარი-"Ah, my good madam, even though you should turn into a meal-bag, we will not come near you."

მორალი- He who is once deceived is doubly cautious

უნდა დავაკვირდეთ იმ ფაქტს, რომ ეზოპესთან ქვონგის მიერ შემოთავაზებულ იმ ელემენტს, სადაც ავტორმა უნდა გამოხატოს გრძნობები და ფიქრები, ფაქტობრივად, ვერ ვავსებთ. ეს იმიტომაა,

რომ ეზოზე შედარებით ლაკონურად და ზედმეტი დანამატების გარეშე ცდილობდა საკუთარი პრაგმატიკული ინტენციის გათქმას.

გადმოვინაცვლოთ მე-18 საუკუნის ინგლისში და ვნახოთ, როგორ მოერგება რობერტ დოდსლის იგავი "THE QUARRELSOME CATS" აღნიშნულ სტრუქტურას:

იგავ-არაკის ჩარჩო: two cats, monkey,

ეპიზოდი- Two Cats having stolen some cheese could not agree about dividing it.

შიდა მოქმედება- "Let me see," he said gravely

შიდა მდგომარეობა- "Hold, hold!" cried the two Cats, who began to be alarmed as to the outcome.

მოვლენა- Upon which he continued to nibble first one piece and then the other

მდგომარეობა-

მეტყველება, საუბარი- "Even if you are satisfied," returned the Monkey, "Justice is not, A case of this difficult nature is not so quickly decided."

მორალი-

წერილობითი ფორმის მიხედვით არსებობს **პროზაული, ლექსად დაწერილი და შერეული ტიპის** (პროზა+პოეზია) იგავ-არაკები.

შერეული ფორმის იგავ-არაკებში ნაწარმოების აღწერილობითი ნაწილი დაწერილია პროზაულად, ხოლო გმირების დიალოგები და მონოლოგები - ლექსად. მოცემული სტრუქტურა შეიძლება გამოიყენებოდეს ნებისმიერი ნაწარმოების მიმართ, რადგანაც ადვილია საკითხავად. აღწერის პროზაული ნაწილი მკითხველს განაწყობს სერიოზული აღქმისთვის, მაშინ როცა პოეტურს (მოქმედი პირების დიალოგები და მონოლოგები) მოაქვს განტვირთვა.

იგავს დამწერლობამდელ პერიოდში უნდა ჰქონოდა ისეთი თვისებები, რომლებიც უზრუნველყოფდა ტექსტის დამახსოვრებას და მის შემდგომ ზეპირ გადაცემას, ამ დროს ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ფაქტორი არის ტექსტის ზომა, მისი მოცულობა. ზეპირი გადაცემისას ტექსტის მოცულობა ვერ დარჩებოდა სტაბილური, მუდმივად შეიცვლებოდა. მოცულობა უზრუნველყოფდა იგავის მაქსიმალურ ეფექტურობას. რადენობრივი ცვლილებები ეხებოდა ფორმის, ფორმისა და შინაარსის კორექტირებას. ყველა ტრანსფორმაციის შედეგად, იგავმა მიიღო შესაბამისი ფორმა და რიგი სემანტიკური თავისებურება, რომლებსაც ჩვენ აღვნიშნავთ საერთო ტერმინ **ლაპიდარულობით**. ლაპიდარულობის ცნებაში შედის მცირე მოცულობა, სიუჟეტის თავისებურებები, მოქმედი პირების შეზღუდული რადენობა, სახეების სისტემის სპეციფიკა, კონტექსტურ-ვარიაციული დაყოფისათვის დამახასიათებელი ორგანიზაცია, კონტინუუმის სივრცითი და დროის თავისებურებები (პოლუიანოვა, 2001).

ლაპიდარულობა იგავის ტექსტის ერთ-ერთი სპეციფიკური რელევანტური თვისებაა. სიუჟეტი ერთიანია, გამორიცხულია მისი დატოტვილობა, რომელიც ხელს შეუშლიდა მკითხველის ყურადღების კონცენტრაციას იგავის ჩანაფიქრის გახსნაში.

მესამე ქვეთავში „იგავ-არაკული სიმბოლიკა სხვადასხვა ხალხის კულტურებში და ლინგვოკულტურული თავისებურებანი“ განხილულია იგავ-არაკული სიმბოლიკა სხვადასხვა ავტორთან და სხვადასხვა კულტურაში და გვიჩვენებს, თუ როგორი მსგავსება განსხვავებები არსებობს კულტურებს და ეპოქებს შორის.

ვ. ალახვერდოვი, რომელიც მხატვრული ნაწარმოების აღქმის პროცესის თანმხლებ ემოციურ ასპექტებს იკვლევს, ამგვარ ჟანრებს „ორმაგი ფსკერის მქონე ტექსტად“ მოიხსენიებს. ეს, ბუნებრივია, მის ფუნქციაშიც აისახება. ამდენად, აქტუალიზებისას თითოეულის მართებული გაგება მოითხოვს სიღრმისეული სემანტიკური შეფერილობისა და სტილისტიკური მახასიათებლების ზუსტ გააზრებას. ზოგიერთ პერსონაჟს აქვს სხვადასხვა თვისების აქტუალიზების უნარი სხვადასხვა იგავარაკულ სიუჟეტსა და განსხვავებულ კულტურაში. მოცემულ ქვეთავში განხილულია ეზოპეს, სულხან-საბა ორბელიანის, რობერტ დოდსლის, ივანე კრილოვის, ჯეიმს თერბერის, ჯორჯ ეიდის და ზვიად გამსახურდიას იგავ-არაკები და მათი სიმბოლური დატვირთვები.

ეზოპეს და სულხან-საბას სიუჟეტები ხშირად ემთხვევა და ასევე სიმბოლურია დატვირთვა სხვადასხვა ცხოველისა თუ თვისებისა. ფრიად საინტერესოა „გველის“ სიმბოლიკა მათ იგავ-არაკებში. იგავ-არაკში „კეთილი გველი“ სულხან-საბა სათაურშივე ავლენს საკუთარ დამოკიდებულებას გველის მიმართ და მკითხველს უქმნის განწყობას შინაარსის შესახებ. იგავ-არაკში „გლეხი და სამი გველი“ ავტორი ისევ ხაზს უსვამს გველის უნარს, გადაიხადოს „სიკეთის წილ სიკეთე,“ მაგრამ პირველ რიგში ის ყურადღებას ამახვილებს გველის შურისმაძიებელ თვისებაზე, როცა ამბობს: *„მოვიდა მეორე იგი გველი. ნახა, თავისი ტოლი მოკლულია. მას კაცსა ცხენისათვის ალერდი დაეთიბა, ხორომად შეეკრა. მას შიგ შეძვრა და დაიძალა.*

მან კაცმან რა მუშაობა გაათავა, თივა აიკიდა, შინ წაიღო. მას ღამე გველი გამოძვრა და სულ ჯამჭურჭელი დაუშხამა და თივამივე დაიძალა.“

ხოლო მას შემდეგ რაც, გველი სიმართლეს მოისმენს, ის მიხვდება საკუთარ დანაშაულს ის სრულიად გასტეხს მხამიან ჭურჭელს:

„გამოძვრა და რაც ჭურჭელი გესლით დაეშხამა, სულ ჩამოყარა და დაამტვრია და კარი გაიარა.

იგავ-არაკში „კაცი და გველი“ სულხან-საბა გველს სხვა მხრიდან გვიჩვენებს და ხაზს უსვამს გველის უმაღურ ბუნებას და გველს ათქმევინებს: *„კარგისათვის კარგი არავის უქმნია და მეც ასრე გიყავო.“*

იმავე ნაწარმოებში, სულხან-საბა მელიას ახასიათებინებს გველს სიტყვებით:

*„გველის სამართალი ეს არისო! ზუსტად, ისეთივე ხაზს აგრძელებს ეზოპე თავის იგავში **“The Farmer***

and the Snake” და სრულიად შესაძლებელია ეზოპეს ამ იგავის მორალი: *“The greatest kindness will not bind the ungrateful”* მოერგოს სულხან-საბას იგავის „კაცი და გველი“ მორალს.

იმავე პერიოდის ინგლისში რ. დოდსლიმ გამოსცა წიგნი სათაურით: “Select fables of Æsop and other fabulists”, სადაც გველის თემას ზუსტად ისეთნაირად იყენებს, როგორც ეზოპესთან და ამ პერიოდის ინგლისშია.

გველთევზას თემატიკას ვეხებით ზვიად გამსახურდიას იგავ-არაკში „თევზები და გველთევზა“. ამ თემატიკას გველს იმიტომ ვუკავშირებთ, რომ ავტორი თავადვე ანიჭებს გველთევზას როგორც გველის, ისე თევზის თვისებებს: „*იყო ერთი გველთევზა, რომელსაც ფარფლ-ქერეჭი თევზისა ჰქონდა, შხამი და საზრიანობა კი - გველისა.*”

ავტორი დასაწყისშივე ამბობს თავის სათქმელს და მხოლოდ მისი ეს ფრაზა გვეხმარება, სრულყოფილად გავიგოთ იგავის შინაარსი. იგავი ვითარდება ისე, რომ თევზის სხეულში ამოფარებული გველთევზა ჭკვიანურად ცდილობს ამ შხამის დაფარვას.

„გველთევზა ნაპირზე ცხოვრობდა და ხანდახან თუ ჩაკითხავდა წყალში თავის მოძმეთ. თევზებმა უთხრეს: -,რა გინდა მაგ ხრიოკ ნაპირზე, გადმოსახლდი ჩვენთან, წყალში, განა ვერ ვხედავთ, ვით იტანჯები მანდ უწყლობით, შენ აქ გვჭირდები თევზებს, შენი ადგილი აქ არისო“.

-,განა წყალი არ მიჩვენია ამ უხეირო სამკვიდრებელს, წყლისათვის დავბადებულვარ, მაგრამ ამ ნაპირზე თქვენთვის სახიფათო, ვერაგი მეთევზეები რომ მომრავლებულან, ჯერ იმათ უნდა დავუგესლო ფეხები, რათა ველარ შეძლონ წყალში ბადის გადმოსროლა და თქვენი ერთიანად განადგურება.“

ძალიან საინტერესოა ამ შემთხვევაში ავტორის თხრობის სტილი და მისი ინტენციის გამოხატვაც. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, რომ არა ავტორის ერთი რეპლიკა, მკითხველი ვერ გაიგებდა გველთევზას რეალურ სახეს. ვიფიქრებდით, რომ ის მართლაც კეთილი არსებაა.

აშკარაა, რომ ზვიად გამსახურდია გველთევზას უფრო მეტად გველის მოდგმას უკავშირებს და ის ცბიერ არსებად გამოჰყავს, რომელიც, თითო-ოროლა კეთილი სიტყვით ცდილობს თანამომძმეების მოსყიდვას, გაბრიყვებას და არწმუნებს თავის დამსახურებაში. გველთევზას სახით ავტორი საკუთარი თანამედროვეების მხილებას ცდილობს, რომლებიც თითქოს კარგ საქმეებს აკეთებენ, მაგრამ სინამდვილეში მხოლოდ საკუთარი კეთილდღეობისთვის ზრუნავენ.

როგორც ვხედავთ, გველის სიმბოლო და თვისებები შესაძლებელია უნივერსალურ თვისებებადაც კი მივიჩნიოთ და ვამტკიცოთ, რომ მოცემულ სამ კულტურაში გველი მეტ-ნაკლებად საერთო თვისებებით გვევლინება. საგულისხმოა, რომ თანამედროვე ეპოქის საქართველოში, ქართული პოლიტიკური და სოციალური გარემოებებიდან გამომდინარე, გველი უკვე ამოეფარა თევზის სხეულს და ცბიერი ენით სცადა საკუთარი მიზნების მიღწევა.

სულხან-საბას ასევე არაერთი იგავ-არაკი აქვს მიძღვნილი „ვირის“ თემატიკაზე და თამამად შეგვიძლია ვამტკიცოთ, რომ ეს თემატიკა დომინანტურია. ვირის სიმბოლიკა არაერთგვაროვანია მის იგავებში. მაგალითად: იგავ-არაკში „**აქლემი და ვირი**“ ავტორი ყურადღებას ამახვილებს ვირის სიბრიყვეზე, როცა კარგად გასუქებული და უზრუნველყოფილი ვირი სიმღერას მოინდომებს და დაიღუპავს თავს. აქ სულხან-საბას ცდილობს, ალეგორიულად ასახოს ბრიყვი ადამიანი, რომელსაც წინდახედულობა აკლია და საკუთარი სისულელით შეუძლია დაიღუპოს თავი.

„ერთი აქლემი და ერთი ვირი, დიად დაღლეტილნი, დამშობილდენ და თავის პატრონს გაეპარნენ. წავიდნენ აგარათა ადგილთა. დიდად გასუქდენ მთასა მას ზედა. დაავიწყდათ სიმჭლე და ზურგის სიმჭლე მათი.

ვირმან უთხრა აქლემს: ძმაო, სიმღერა მინდა ვთქვაო. “

ზუსტად იმავე თემატიკას აგრძელებს ეზოპე თავის იგავში “The Ass, the Cock, and the Lion, “ სადაც ვირის მოსაკლავად გამზადებულ ლომს მამლის ყვილი შეაშინებს და გაიქცევა. აქ ეზოპე ვირის სიბრიყვეს უსვამს ხაზს და ამბობს:

“The Ass, observing his trepidation at the mere crowing of a Cock summoned courage to attack him, and galloped after him for that purpose”.

ეზოპე ვირისადმი დამოკიდებულებას უდიდესი სარკაზმით გამოხატავს. ის ცდილობს დასცინოს იმ ადამიანების სიბრიყვეს და წუთიერ ჭკუასუსტობას, რითაც შეიძლება დაიღუპონ თავი. საბოლოოდ, კი ავტორი მორალსაც მოიშველიებს და ამბობს:

“False confidence often leads into danger. “

სულხან-საბაც და ეზოპეც ვირის სიბრიყვეს უსვამს ხაზს მოცემული იგავებში, მათ შორის არსებობს ძირეული სხვაობაც, რაც გამოწვეული უნდა იყოს მათი რეალობიდან. თუ ეზოპე ჩვენს წელთაღრიცხვამდე მეხუთე საუკუნეში ზედმეტ თავდაჯერებულობას აქილიკებს, სულხან-საბა უკვე მე-17-18 საუკუნეებში სიბრიყვეს და დაუფიქრებლობას დასცინის.

იგავ-არაკში „**ვირი, ვეფხი, მელი და მგელი,**“ სულხან-საბა ისევ „ვირის“ თემატიკას ეხება, თუმცა ამ შემთხვევაში ის უფრო პოლიტიკური ხედვით უდგება ამ თემატიკას და ვირის ვეფხვზე, მელასა და მგელზე გამარჯვების ამბავს ყვება, თუმცა ამ იგავში, ვირი სულაც არ არის სულელად წარმოდგენილი. ის, პირველ რიგში, გაეპარება პატრონს. შემდეგ კი, საბედნიეროდ, საკუთარი ხმით შეაშინებს უგუნურ ვეფხვს და მონად დაისვამს. თან იყენებს წინდახედულებას, თადარიგს იჭერს ვეფხვის თავიდან მოსაცილებლად და ეუბნება: „- რადგან მეცემე, კარგად დაგარჩენ, ჩემის სახლის უხუცესობას მოგცემ, ორს შეცოდებასაც შეგინდობ, და მესამეს ერიდე!“

სულხან-საბა სიტყვებით, „**ვირი მიზეზს ეძებდა, თუცა გავიცალოო, არა ამიტებოს რაო**“, ვირის გამჭრიახობას უსვამს ხაზს და გვიჩვენებს, რომ სინამდვილეში, ის სულაც არ არის ბრიყვი ცხოველი და ზოგჯერ ხდება ისეც, რომ ძლიერები მარცხდებიან უჭკუობის გამო და კუთვნილ ადგილს

სუსტებს უთმობენ, როგორც მოხდა ვეფხვის შემთხვევაში: „ვეფხს მესამის შეცოდების რიდი ჰქონდა და გარდაიხვეწა, იგი ადგილი ვირმან დაიმკვიდრა.“

სულხან-საბას, ეზოპეს, რობერტ დოდსლის და ჯეიმს თერბერს არაერთი იგავ-არაკი აქვთ მიძღვნილი „კატის“ სიმბოლიკისთვის და ეს კონცეპტები განსხვავებულია ერთმანეთისგან. ეს გამოწვეული უნდა იყოს ეპოქის ან კულტურის სხვაობით. ეზოპე ანტიკური ეპოქის მწერალია, სულხან-საბა და რ. დოდსლი თანამედროვეები არიან, ხოლო ჯ. თერბერი შედარებით უფრო თანამედროვე მწერალია.

ეზოპე თავის იგავებში: “The Cat-Maiden” და “The Cat and Venus” ყურადღებას ამახვილებს კატის ბუნებაზე და გვიჩვენებს, რომ კატა ვერასდროს დათმობს თავის ხარბ ბუნებას და მაინც თავს გასდევს დასაჭერად. ავტორი თავის პოზიციას აფიქსირებს ამ იგავების მორალში:

“The Cat-Maiden”- მორალი: “Nature will out.” (ბუნება მაინც იჩენს თავს)

“The Cat and Venus”-მორალი: “Nature exceeds nurture.” (ბუნება აჭარბებს აღზრდას)

კატის სიმბოლო არაერთგვაროვანია ეზოპესთან. იგავ-არაკებში “The Cat and the Birds” და “The Cat and the Mice” ეზოპეს ხაზს უსვამს არა კატის ხარბ ბუნებას, არამედ, მის წინდახედულებას და ეშმაკობას. ერთ შემთხვევაში “The Cat and the Birds” კატა გამოეწყო, როგორც ექიმი და ლამობს ჩიტების შეჭმას.

“A CAT, hearing that the Birds in a certain aviary were ailing dressed himself up as a physician, and, taking his cane and a bag of instruments becoming his profession, went to call on them.”

ხოლო, მეორე შემთხვევაში, ის ცდილობს თავი მოიმკვდარუნოს და ისე მოატყუოს თავგები:

“For this purpose she jumped upon a peg, and suspending herself from it, pretended to be dead.”

სულხან-საბა თავის იგავ-არაკში „კატის გაზრდილი ლომი“ ხაზს უსვამს კატის წინდახედულობას და სიბრძნეს პირველ რიგში, იმიტომ, რომ კატას გასაზრდელად ცხოველთა მეფეს-ლომს მიაბარებენ. როცა ლომი ვერ შეძლებს ხეზე ასვლას, რომ თავისი გამზრდელი შეჭამოს, კატა მას ეტყვის: „ეს ჩემთვის შევინახე: რა ასრე გამიჭირდებოდა, მომხმარებოდაო.“

რ. დოდსლი, ეზოპეს მსგავსად, კატის სიხარბეზე ამახვილებს ყურადღებას, მაშინ, როცა ორი კატა ნადავლს ვერ გაიყოფს- *“Two Cats having stolen some cheese could not agree about dividing it.”*

ჯ. თერბერი კი იგავ-არაკში, “The Cat in the Lifeboat,” რომელიც აგებულით ზღაპარს ჰგავს, სრულიად განსხვავებულ თვისებებს შესძენს კატას. კატა William-ი აღმოაჩენს, რომ ეს სახელი მხოლოდ მას ჰქვია მთელ ქალაქში. ამის გამო, უილიამი შეექცევა ოცნებას და ოცნებებში საკუთარი თავის განდიდებას შეეცდება. საინტერესოა, როგორ აღწერს ჯ. თერბერი ამ ყველაფერს:

“The fact of his singularity went to his head, and he began confusing it with distinction. It got so that whenever he saw or heard the name William, he thought it referred to him. His fantasies grew wilder and wilder,

and he came to believe that he was the Will of Last Will and Testament, and the Willy of Willy Nilly, and the cat who put the cat in catnip. He finally became convinced that Cadillacs were Catillacs because of him.”

საბოლოოდ კატა უილიამი აღმოჩნდება სამაშველო ნავზე, საიდანაც მას ცივ წყალში ისვრიან. ავტორი იგავ-არაკის ბოლოში იყენებს მძაფრ გროტესკს, როცა აღნიშნავს, რომ კატა უილიამის საფლავის ქვაზე დააწერენ: **‘Here lies Nobody from Nowhere’** და მორალსაც ასევე დამცინავად გამოხატავს:

“O why should the spirit of mortal be proud, in this little voyage from swaddle to shroud?”

აშკარაა, რომ ამერიკული გარემო და თანამედროვე პრობლემატიკა გავლენას ახდენს თერბერზე და მკაფიოდ იცვლება თემატიკა. წამყვან ადგილს ეგოიზმი და ამო თავდაჯერებულობა იკავებს, რომელსაც ავტორი დასცინის და მათ დამღუპველ თვისებებადაც კი მიიჩნევს.

იმის მიუხედავად, რომ თითოეულ ავტორს კატის სხვადასხვა თვისებაზე აქვს ყურადღება გამახვილებული, ერთი რამ საერთოა, სულხან-საბას **კატის** გარდა, სხვა ყველა კატა რჩება ხელმოცარული ან დამარცხებული.

ამ შემთხვევაში, სავარაუდოა, რომ ქართულ კულტურაში, კატა სრულიადაც არ აღიქმება, როგორც ხარბი ან სულელი არსება, პირიქით, ქართული რეალობისთვის ის წინდახედული, ცბიერი და ბრძენი არსებაა, რომელსაც ლომის გაზრდასაც კი ავალბენ. იმის მიუხედავად, რომ რ. დოდსლიც იმავე ეპოქაში ცხოვრობდა, მასზე ინგლისური კულტურა ახდენს გავლენას, ან სრულიადაც არ მიიჩნევს კატას ბრძენ არსებად, თუმცა ცბიერების ელემენტებს მის იგავშიც ვაწყდებით.

ლომის სიმბოლიკაც ასევე არაერთგვაროვანია სხვადასხვა ავტორთან. ეზოპესაც აქვს რამდენიმე ასეთი იგავ-არაკი, მაგრამ ძნელია რომელიმე კონკრეტული მახასიათებლის წინა საფეხურზე წამოწევა. მაგალითად: იგავ-არაკში: **“The Lion and the Three Bulls”** ეზოპე ლომის ცბიერებასა და წინდახედულობაზე ამახვილებს ყურადღებას და გვაჩვენებს, როგორ გათვალა ლომმა, რომ შეეჭამა ხარები ისე, რომ დაეცალკევებინა ისინი, რათა საფრთხე აეცილებინა თავიდან.

“THREE BULLS for a long time pastured together. **A Lion lay in ambush** in the hope of making them his prey, but was afraid to attack them while they kept together. Having at last **by guileful speeches succeeded in separating them**, he attacked them without fear as they fed alone, and feasted on them one by one at his own leisure.”

სულხან-საბას იგავ-არაკში „კატის გაზრდილი ლომი“ სულხან-საბა ყურადღებას ამახვილებს ლომის უმადურ და ცხოველურ ბუნებაზე და გვიჩვენებს, რომ მან გამზრდელი კატის შეჭმა მოილოდა: *„ერთ დღეს ნადირი ვერ იშოვნა და თავისი გამზრდელი კატის შეჭმა მოინდოდა.“*

აშკარაა, რომ ლომის სიმბოლიკა ასევე აქტუალურია მეოცე საუკუნის მეიგავეებთან, მაგრამ ისინი ლომს უფრო სხვა თვისებებს შესძენენ. დავაკვირდეთ, მეოცე საუკუნის მეიგავის ა. ლობელის იგავ-არაკს: **“King Lion and the Beetle”**. ავტორი ამ იგავ-არაკში ლომის ამპარტავნობაზე ამახვილებს ყურადღებას და თვითონ ლომს ათქმევინებს მედიდურ ფრაზებს:

“What a beautiful and noble creature I am,” he said.”

ავტორი იგავ-არაკის ბოლოს ასევე ირონიულად ამბობს:

“The King leaned over a little farther. Now the robes of state, the large jeweled crown, and all of the gold and silver medals had made King Lion very top-heavy. Suddenly he lost his balance and fell on his head.”

“From head to foot, every inch of King Lion was covered with wet mud.”

და იგავ-არაკის მორალშიც ავტორი გამოხატავს თავის დამოკიდებულებას და ამჯერად, ირონიის გარეშე იტყვის: ***“It is the high and mighty who have the longest distance to fall.”***

ჯეიმს თერბერსაც ყურადღება აქვს გამახვილებული **ლომის** სიმბოლოზე თავის იგავ-არაკში: **“The Lion and the Foxes”** მაგრამ თითქოს ავტორი სიბრალულს გამოხატავს ლომისადმი. მაშინ როცა მეფე ლომს გააცურებენ მელიები, ლომი ხელმოცარული ამბობს:

“But I am king of beasts,” roared the lion.”

სადაც მელიებისგან პასუხად მიიღებს:

“Ah, then you will not need the antlers, for you have a crown,” ”

ავტორი, ლომისადმი ტავის დამოკიდებულებას მორალში აღწერს და ამბობს:

“It is not as easy to get the lion's share nowadays as it used to be.”

ამჟარაა, რომ მეოცე საუკუნის ამერიკისთვის, ლომის პოზიცია ცოტათი გასაქლიკებელია და ლომი მელიები დაცინვის საგნადაც კი იქცნენ, თუმცა, ლომის მეფური პოზიცია მხოლოდ გვირგვინით და მანტიით შემოიფარგლება.

საყურადღებოა ჯ. თერბერის ქართველი თანამედროვის- ზვიად გამსახურდიას იგავი „ორი ლომის ამბავი,“ სადაც გვერდს ვერ ავუვლით იმ ფაქტს, რომ ავტორზე გავლენას ახდენს ქვეყნის რეალობა და თავისუფლებისთვის ბრძოლის თემა იკავებს უმთავრეს როლს. ამ იგავში ვხვდებით ორ ლომს, რომელთაგან ერთ-ერთი გალიაშია დამწყვდეული - ხოლო მეორე სხვისი „მონაა“. ავტორი პირველ ლომს თითქოს ნეიტრალური სიტყვებით ახასიათებს, მაგრამ **„სამაგალითოდ გაწვრთნილი ლომი“** ერთგვარ პროტესტს და ირონიას იწვევს მკითხველში.

„ერთი ყველაზე **სამაგალითოდ გაწვრთნილი ლომი** თავისი მოძმის გალიასთან შეჩერდა“. ავტორისეული ირონია ასევე შემდეგში შეიმჩნევა, როცა ლომს ასაუბრებს საკუთარი ღირებულებების შესახებ: *„წამოდი ჩვენსას ცირკში, ჩვენი ბატონი კარგად გაჭმევს, არაფერს მოგაკლებს, საზოგადოებაც დიდი გეყოლება.“*

ავტორი თავის სათქმელს ასევე მეორე ლომსაც ათქმევინებს, რითაც ის ისევ თანადროულ ადამიანს დასცინის და თავისუფლების მნიშვნელობაზე საუბრობს:

„ეკ, ძმობილო, რარიგ გადაუგვარებხარ კაცს, თავისუფლება მონობაზე რომ გაგიცვლია. ისევ ის მირჩვენია, აქ ვიჯდე მოწყენით, ვიდრე კაცის მონა ვიყო და მისი მათრახის ტკაცუნზე ვიხტუნო და ვიჯამბაზო. აქ ის მაინც ვიცი, რომ არავის მონა ვარ და იმასაც ვერავინ ამიკრძალავს, ხანდახან დავიქუხო გულდარდიანმა და უდაბნოს სევდა განვიქარვო, შენ კი ხმის ამოღებაც აკრძალული გაქვს, რათა შენმა გრუხუნმა ცირკის მაყურებლები და მომსახურენი არ შეაშფოთოს. ჩვენი მოდგმა მაინც გადაშენების გზაზეა დამდგარი, მალე ასპარეზი ლომ-ვეფვთა ნაცვლად ვირთხებსა და ტურა-მელიებს დარჩებათ, ასე, რომ, აქაც მშვიდობიანად დავლევ ჩემს დღეებს“.

ამ სიტყვებითვე ის ლომში საკუთარ პროტოტიპს გვიჩვენებს და ხაზს უსვამს ღირებულებებს. ზუსტად ისევე ასაუბრებს ლომს, რასაც ის თავის რეალურ ცხოვრებაში ფიქრობდა და აკეთებდა, მაგრამ იმასაც ვერ გამოვრიცხავთ, რომ გალიაში დამწყვდეულ ლომში შეიძლება საქართველო იყოს წარმოდგენილი. ამ შემთხვევაში, გალიას რუსეთი წარმოადგენს, მაცდურ ლომს კი ის ყველა ქვეყანა ან ადამიანი, რომელიც საქართველოს პოზიციების დათმობას სთავაზობს.

როგორც განხილული მაგალითებიდან ჩანს, ანტიკური დროიდან დღემდე **ლომი** სხვადასხვა არსებად გვევლინება, თუ ეზოპესთან ის წინდახედული არსებაა, სულხან-საბასთან ის მხოლოდ ცხოველურ ინსტინქტებზე მორგებული ქმნილებაა. თანამედროვე მწერლები კი ერთგვარად დასცინიან მათ. ჯ. თერბერი და ლობელი ზვიად გამსახურდიას ეპოქის ამერიკელი მწერლები არიან, თუმცა მათ მიერ დახასიათებული ლომი სრულიად განსხვავდება. მაშინ როცა ლობელი ლომს თავმომწონე არსებად ახასიათებს, იგავის ბოლოს კი მას დასცინის და დაამდაბლებს, ჯ. თერბერი მისდამი სიბრალულს გამოხატავს. ზვიად გამსახურდია ლომს ორი სახით წარმოგვიგენს, ერთი როგორც ბუნებით **მონა** ლომს, ხოლო მეორე, როგორც თავისუფლებისთვის მოყვარულს, სულით მებრძოლ არსებას, რომელიც შეიძლება თვითონ ავტორს ახასიათებდეს. ზვიად გამსახურდიას იგავი, ამ შემთხვევაში ცდილობს მებრძოლი ქართული სულის წარმოჩენას და აჩვენებს ქართველი კაცის ნამდვილ სახეს, ის არ აკარგვინებს ლომს თავის უმთავრეს მოთხოვნილებას, თავისუფლებას და მეფურ ბუნებას და მართალია, გალიაში, მაგრამ მაინც თავისუფალ არსებად ტოვებს. მას ასევე არ ავიწყდება თანადროული მდაბიო ადამიანების მოხსენება და მათაც **ლომებს** უწოდებს, თუმცა ეს წოდება, ტექსტშივე ჩანს, რომ ავტორის ირონიულ განზრახვას ემსახურება.

ასევე ჭარბობს **მაღლის** სიმბოლიკა სხვადასხვა კულტურაში. ზოგადად, მაღლი ერთგულების სიმბოლოდ მიიჩნევა, მაგრამ ამ სიმბოლოს კონოტაცია მაინც ვარირებს ეპოქების და კულტურების მიხედვით.

ეზოპე რამდენიმე იგავში იყენებს მაღლის სიმბოლიკას. იგავ-არაკში “The Dog and the Oyster“ მაღლი სრულებითაც არ გვევლინება ერთგულ არსებად, ამ შემთხვევაში, ის ხარბი და ბრიყვი არსებაა, რომელსაც სიხარბის გამო რისკის გააზრებაც კი არ შეუძლია:

'A DOG, used to eating eggs, saw an Oyster and, opening his mouth to its widest extent, swallowed it down with the utmost relish, supposing it to be an egg. Soon afterwards suffering great pain in his stomach, he said, "I deserve all this torment, for my folly in thinking that everything round must be an egg."

"They who act without sufficient thought, will often fall into unsuspected danger." (ის, ვინც იქცევა შესაბამისი დაფიქრების გარეშე, წააწყდება მოულოდნელ საფრთხეს)

იგავებში **"The Dog in the Manger"**, **"The Dog and the Shadow"** ეზოპე ასევე დასცინის ძაღლის სიხარბეს: *'He cannot eat the hay himself, and yet refuses to allow those to eat who can'* (*"The Dog in the Manger"*)

"He immediately let go of his own, and fiercely attacked the other Dog to get his larger piece from him. He thus lost both: that which he grasped at in the water, because it was a shadow; and his own, because the stream swept it away." (*"The Dog and the Shadow"*)

აშკარაა, რომ მაშინდელ საბერძნეთში ძაღლს იყენებდნენ იმისთვის, რომ ხარბი და დაუდევარი ადამიანებისთვის ეჩვენებინათ თავიანთი ნაკლოვანებები.

ძაღლის თემატიკა ჭარბობს სულხან-საბასთანაც. იგავ-არაკში „ძაღლები და მგელი“ აშკარად ჩანს ერთგულების და გვერდით დგომის უნარი, თუმცა, სიხარბესაც ვერ უგულებელვყოფთ.

„ერთი მძორი იდგა ადგილსა ერთსა. და შვიდი-რვა ძაღლნი ეხვივნენ, სჭამდენ მძორსა და იღრინებოდნენ და შულლობდენ და კბენდენ ერთმანერთსა. ნახეს მგელი მომავალი. მათი შულლი, ღრენა და კბენა გაუშვეს და ყოველთა ერთად შეუტივეს და მგელი გააძეს. მოიქცნენ და მასვე მძორზე შულლი დაიწყეს. რამდენჯერ მხეცს ნახევდენ, მას ერთპირ გაუხდიან და მერმე აგრევე შულლობდიან.“

ვფიქრობთ, ამ შემთხვევაში სულხან-საბა ქართველი ხალხის ნაკლოვანების გამოხატვას ცდილობს ამ შემთხვევაში. ქართველობა მტერს ერთად შეკრული უნდა ებრძოდეს და ქვეყნის შიგნით, ქართველები ძალიან ხშირად ეკამათებიან და მტრობენ ერთმანეთს.

რუსულ კულტურაშიც, ი. კრილოვის იგავ-არაკში „Собака“, ძაღლი ხარბი არსებაა, რომელიც ვერ დაიშლის ქურდობას.

„Иная бы таким житьём

Была довольна и счастлива

И не подумала бы красть!

Но уж у ней была такая страсть:

Что из мясного ни достанет,

В минуту стянет.“

ჯ. თერბერთან კი ორი ტიპის ძაღლი გვევლინება, სადაც სიხარბე სრულებით არ ჭარბობს. ამ შემთხვევაში, ძაღლები პოლიციის თანამშრომლებად გვევლინებიან და ეს შემთხვევითი არ უნდა

იყოს: თანამედროვე ამერიკულ რეალობაში ძაღლები ხშირად გვევლინებიან პოლიციის თანამშრომლებად.

“A German shepherd named Plunger and a plainclothes bloodhound named Plod. Plod was a slow, methodical sleuth, but his uniformed partner was restless and impatient.”

ჯ. თერბერი ამ იგავში ორი სხვადასხვა ტიპის ადამიანს გვიხატავს, რაც ძალიან კარგად ჩანს მათი დიალოგებიდან:

“Repose is for the buried,” said the police dog. “I even chase cats in my dreams.”

“I don’t,” said the bloodhound. “Out of scent, out of mind.”

As they went along, each in his own way, through the moonlessness, they exchanged further observations on life.

“He who hunts and turns away may live to hunt another day,” commented Plod.

“Runs away, you mean,” sneered Plunger.

“I never run,” said the bloodhound. “It’s no good trailing a cat when you’re out of breath, especially if the cat isn’t. I figured that out myself.”

აქ ჯ. თერბერი ცდილობს ორი ტიპის ძაღლი დაგვიხატოს: „ინსტიქტებზე „მორგებული“ და „გამოცდილი“. საგულისხმოა, რომ ძაღლი ამ შემთხვევაში სრულებით სხვა სახით გვევლინება და სრულებითაც არ ჰგავს რუს, ბერძენ და ქართველ გმირებს.

საინტერესოა ასევე **ბაყაყის** სიმბოლოც. ეზოპე თავის იგავში “The Frog and the Ox” ბაყაყის ზედმეტ თავდაჯერებულობას და სულელურ ქედმაღლობას დასცინის, მაშინ, როცა მას ათქმევინებს ხარის შესახებ:

“That was only Farmer White’s Ox. It isn’t so big either; he may be a little bit taller than I, but I could easily make myself quite as broad; just you see. (ეს უბრალოდ ფერმერ უაითის ხარი იყო და არც ისე დიდია. ის, ჩემზე ცოტათი უფრო მაღალი შეიძლება იყოს, მაგრამ მეც შემიძლია გავხდე ისეთი განიერი როგორც ის. შემხედე.)

საბოლოოდ კი, ბაყაყს ეს ქედმაღლობა და თავდაჯერებულობა დალუპავს:

“So the Frog took a deep breath, and blew and blew and blew, and swelled and swelled and swelled. And then he said: “I’m sure the Ox is not as big as—” But at this moment he burst. “

ეზოპე მორალში აჩვენებს მის დამოკიდებულებას მსგავსი ტიპის ადამიანისადმი: “Self-Conceit may lead to self-destruction” (პატივოყვარეობამ, შეიძლება მიგვიყვანოს თვითგანადგურებამდე)

ეზოპოს იგავში “The Frogs Who Wished For a King”, ბაყაყი სულელ არსებად გამოჰყავს: *“Jupiter saw what simple and foolish creatures they were, but to keep them quiet and make them think they had a king he threw down a huge log, which fell into the water with a great splash.”*

ბაყაყი ასევე ჩნდება მეთვრამეტე საუკუნის ინგლისში რ. დოდსლის იგავში: “The Boys and The Frogs”, სადაც ბაყაყი სრულებითაც არ წარმოადგენს სულელი ან ქედმაღალი ადამიანის ანალოგს. პირიქით, ავტორს ისინი ეცოდება და კიდევ აღნიშნავს: *“On the margin of a large lake, which was inhabited by a great number of Frogs, a company of Boys happened to be at play. The game they were playing was ducks and drakes; and whole vollies of stones were thrown into the water, to the great annoyance and danger of the poor terrified Frogs.”* ამ შემთხვევაში ისინი მშვენივრად ახერხებენ საკუთარი თავის დაცვას, მაგრამ თან ისე, რომ ავტორი აჩვენებს ბაყაყის ერთგვარ სიბრძნეს, როცა ათქმევინებს: *“Ah! dear children,” said he, “why will you learn so soon the cruel habits of the human race? Consider, I beseech you, that though this may be sport for you, it is death to us.”*

აშკარაა, რომ ამ შემთხვევაში რ. დოდსლი დასცინის არა ბაყაყებს, არამედ ადამიანებს სიტყვებით “cruel habits of the human race” აჩვენებს მათ სასტიკ ჩვევებს.

ზვიად გამსახურდია თავის იგავებში „არწივი და ბაყაყები“ ყურადღებას ამახვილებს ისეთი ტიპის ადამიანზე, რომელიც, თავისი სიმცირით სხვის სიდიადეს ვერ ხედავს. ასევე ის ბაყაყებს მშიშარა არსებებად ახასიათებს: *„ერთ წუმპეში ბაყაყები ამზობდნენ, არასოდეს გვინახავსო არწივის ფრენა. ამის მიზეზი შემდეგი იყო: რამდენჯერაც დააპირა არწივმა აფრენა, ისეთი მხულილი შექმნეს მისმა ფრთებმა, რომ ელდანაცემი ბაყაყები წყალქვეშ გაუჩინარდნენ. შემდეგ კი, როდესაც ისინი თავს ამოჰყოფდნენ წყლიდან, არწივი უკვე ღრუბლებში იყო. ამის გამო ბაყაყები ამტკიცებდნენ, არწივმა საერთოდ არ იცისო ფრენა.“*

საინტერესოა ბაყაყების სახე ამ შემთხვევაში. მათი თვისებებით ზ. გამსახურდია ცდილობს საზოგადოების უმეტესობის თვისებები აჩვენოს. ისინი, ვინც არწივის აფრენის დროს, შიშით ვერც კი ჩნდებოდნენ (*ელდანაცემი ბაყაყები წყალქვეშ გაუჩინარდნენ*), ხოლო შემდეგ ამტკიცებდნენ, რომ არწივს ფრენა სულაც არ შეუძლია. არწივის სახით კი, მას ძლიერი ადამიანი გამოჰყავს, რომლის ფრთების შრიალი მხუილის ხმას გამოსცემს და მაღლა ღრუბლებში მიფრინავს. ის ძლიერია, სიმაღლისკენ მიისწრაფვის, მაგრამ მის ზურგს უკან მაინც არიან ვიღაცები, რომლებიც მას თითქოს დასცინიან საკუთარი სიმცირის და ეგოიზმის გამო.

ყველა ზემოთ ხსენებული განსხვავება თუ მსგავსება ხაზს უსვამს სხვადასხვა ხალხის კულტურების განსხვავებას. იგავ-არაკების შედარებისას იშლება ადამიანთა კულტურის, მენტალობის, ცხოვრებაზე შეხედულების, მოქმედების, ხასიათის, სამყაროს შემეცნების თავისებურებები და მოჩანს მათი ცხოვრებისეული კრედო, ტრადიციები, წეს-ჩვეულებები, ჩვევები, რომლებიც თამაშობს ჩვენს ცხოვრებაში დიდ როლს და ამიტომაც ჩვენ მივეკუთვნებით ამა თუ იმ კულტურასა და ეთნოსს.

მეოთხე ქვეთავი სახელწოდებით „იგავ-არაკების ლექსიკური თავისებურებანი“ მიმოიხილავს იგავ-არაკების ლექსიკური შევსების თავისებურებებს სხვადასხვა ავტორთან და სხვადასხვა ეპოქაში.

მართალია, იგავარაკული ჟანრის კვლევის მთავარი პრობლემა არის მისი მრავალფეროვანი სიმბოლოკის კვლევა, მაგრამ აუცილებელია, იმის შესწავლა, თუ რა ლექსიკურ ერთეულებს იყენებს სხვადასხვა ავტორი მის გამოსახატავად. აუცილებელია, ყურადღება გამახვილდეს იმაზე, თუ როგორ ამბობს ესა თუ ის ავტორი თავის სათქმელს და როგორ იცვლება მისი თხრობის სტილი საუკუნეებთან ერთად. კულტურული ინფორმაციის ირიბად გადმოცემის საშუალებები შეიცავს, პირველ რიგში ფრაზეოლოგიზმებს, რაც აიხსნება იგავ-არაკების ზეპირსიტყვიერებასთან კავშირით. ნაწარმოებების ანალიზის დროს საჭიროა მივაქციოთ ყურადღება ავტორის მიერ ტრანსფორმირებულ ფრაზეოლოგიზმებს. კულტურულ ინფორმაციას იგავ-არაკში შეიძლება გადმოსცემდეს მეტაფორები და სიმბოლოები

სულხან-საბას სამეტყველო ტექსტის სტრუქტურაში სამი ენობრივი პლასტი გადაიკვეთება: სალიტერატურო, სალაპარაკო, არქაულ-სტილიზებული. სალიტერატურო ენა თხრობის მთავარი ხაზის განმტკიცებას ემსახურება. ეს არის ნეიტრალური, შუალედური ზოლი, რომელიც შეიძლება ზოგჯერ სხვა პლასტმა გადაკვეთოს, მაგრამ ფორმას არ კარგავს. მისი იგავ-არაკების ენა ლაკონიურია, მაგრამ უაღრესად ლოგიკური და ზუსტი. ის თავის სათქმელს ყოველთვის ზუსტად ამბობს და მკითხველს აძლევს საშუალებას, ლოგიკური დასკვნები გააკეთოს. სამეტყველო სისტემაში მთავარ როლს სინტაქსი ასრულებს. ამბის თხრობა მარტივი გავრცობილი ან რთული თანწყობილი წინადადებით იწყება და პირველი წინადადება ხდება, ასე ვთქვათ, კამერტონი, რომლის ხმაზე ეწყობა დანარჩენი ტექსტი.) ასე, მაგალითად: *„იყო ერთი მეფე ხორასანსა დიდებული, კეთილ-გონიერი, უხვი და მოწყალე“* („*მეფე ხორასანისა*“).

სულხან-საბა ასევე ხშირად მიმართავს სიტყვების სხვადასხვა კონოტაციური მნიშვნელობით გამოხატვის ხერხსაც. ავიღოთ „მოდვარი მელი“. ტექსტის პირველივე ფრაზა ეფექტური სიგნალია-*„ერთი მელი დაცანცარებდა.“* იგი თავისთავში იტევს, ერთი მხრივ, თხრობის დინამიზმს, მეორე მხრივ, აფიქსირებს ავტორისეულ ტონს, რომელშიც თავშეკავებული ირონია გამოსჭვივის. ირონია თავიდან ბოლომდე ფონად გაჰყვება იგავ-არაკს და ეს არის მოტივი, თხრობის ძირითადი ელემენტი, ანუ მათრგანიზებული საწყისი.

საგულისხმოა ისიც, რომ როცა სამღებროს ქვევრში შეიღება, მას შემდეგ დაიწყო სიარული *„მელა შავად შეღებილ შეიქმნა. დაიწყო სიარული“*. უმიზნო ცანცარიდან სიარულზე გადავიდა. მიზანი გაუჩნდა.

საგულისხმოა, სულხან-საბას იგავ-არაკების დამოკიდებულება „ქალის“ თემატიკასთან. მის იგავებში, ის სიტყვა „ქალს“ „დიაცს“ და „მხევალს“ იყენებს.

სულხან-საბას იგავებში ასევე მრავლად წავაწყდებით ქართული კულტურისთვის დამახასიათებელ სიტყვებს, რომლებიც გადმოგვცემენ რეალიებს, რითაც იგავ-არაკებს კულტურული ელფერი მიეცემათ. კერძოდ:

სასმელთან დაკავშირებული ლექსიკა:

„საწდე“ („მეფე ხორასნისა“)-საღვინე;

„მწდე“ („მეფე და მხატვარი“)-ღვინის დამსხმელი;

საყოფაცხოვრებო ლექსიკა:

„ტაბლა“ („უნადვლოთა მძებნელი“)-დაბალი მაგიდა;

„თალარი“ („უნადვლოთა მძებნელი“)- ფანჩატური, ტალავერი;

„საგებელი“ („მეფე ხორასნისა“)-საწოლი;

„აკვანი“ („ძუნწი ვაჭარი“)- სარწევი საწოლი ხისა ჩვილი ბავშვისთვის;

„ცხრილი“ („ცხრილიანი ქალი“)-თხელი ფიცრის რკალზე ამოკრული ტკეჩის ბადურა ხორბლეულის გასაწმენდად;

„კერა“ („ხალიფა და არაბი“)-ის ადგილი მიწის იატაკისა, სადაც ცეცხლს ანთებენ

ფლორონიმი აქ მეტაფორულად გამოიყენება: **სუმბული** („მეფე ხორასნისა“)- ბოლქვიანი მცენარეა შრომანისებრთა ოჯახისა, თუმცა სულხან-საბა ამ სიტყვას **წვერ-ულვაშის** მნიშვნელობით იყენებს.

ადამიანის გარეგნობასთან და ტანსაცმელთან დაკავშირებული ლექსიკა:

„ნიფხავი“ („უბედური დიდვაჭარი“)-ქვედა საცვალი

„ლეჩაქი“ („ქოსა და ყადი“)-ქართული თავსაბურავი ქალისა, აბრეშუმის წმინდა ბადისებრი ქსოვილი.

პროფესიული ლექსიკა:

„ხურო“ („ძუნწი ვაჭარი“)-ხელოსანი, რომელიც შენობის ხის ნაწილებს აკეთებს;

„დალაქი“ („ქოსა და ყადი“)-თმისა და წვერის გამპარსავი ხელოსანი;

„დარბაზთუხუცესი“ („მეხილე და მწყემსი“)-მეფის სასახლის უფროსი;

„მესტუმრეთუხუცესი“ („მეხილე და მწყემსი“)-მესტუმრეთა უფროსი.

ინგლისელი მეიგავე რ. დოდსლი მაღალმხატვრული სტილით გამოირჩევა. მისი იგავები სავსეა სტილისტიკური ხერხებით და ფრაზეოლოგიზმებით. მაგალითად, იგავი „ECHO AND THE OWL”

იწყება მეტაფორით: "A solemn owl", რომელიც მკითხველში ერთგვარ ირონიასაც იწვევს და პირველი წინადადებიდანვე გვაჩვენებს ავტორის დამოკიდებულებას ნაწარმოების პერსონაჟისადმი და ასევე, მიგვანიშნებს, თუ როგორ განვითარდება შემდეგი სიუჟეტი. აქვე საინტერესოა, დავაკვირდეთ, როგორ ცდილობს ავტორი საკუთარი ინტენციის ლექსიკური საშუალებებით გადმოცემას:

„A SOLEMN Owl, *puffed up with vanity*, sat repeating her screams at midnight from the hollow of a blasted oak.”

“*puffed up with vanity*”- ეს ფრაზეოლოგიზმია, რომელიც დასცინის ამ თვისების მატარებელს ადამიანს. ასევე ფრაზეოლოგიზმებს ვხვდებით რ. დოდსლის არაერთ ნაწარმოებში.

საინტერესოა, რა ქმნის რუსი მეიგავის - ი. კრილოვის იგავთა პოპულარობას, როგორია ავტორის თხრობის სტილი, მისი ენა. კრილოვის სტილს ქმნის ანდაზები, ხატოვანი გამონათქვამები, ხალხური სალაპარაკო ლექსიკა და ფრაზეოლოგია, აბსოლუტურად უნიკალურს ხდის მის ნაწარმოებებს (მიკოვა, 2011) მწერლის მიერ გამოყენებულ სიტყვათა შორის, ჩვენ ვხვდებით უშუალო სალაპარაკო სიტყვებს, ისეთებს, როგორებიც არის, «понатужить», «слыть» და სხვა. «Тут, выгнувши хребет и понатужа грудь» (Обоз); «Пес дружества слывет примером с давних пор» (Соба-чья дружба). ი. კრილოვის იგავ-არაკების ენა არ არის თავისუფალი ხალხური მეტყველების სიტყვებისაგან, რომლებსაც აქვთ ექსპრესიული შეფერილობა და აქედან გამომდინარე, იქმნება „ხალხური სულის“ განუმეორებელი განსაკუთრებულობა. მის იგავ-არაკებში აღინიშნება მცირე რაოდენობით ექსპრესიულ-გამომხატველობითი, სასაუბრო სტილის სიტყვები:

„Как мы махнем”(Обоз);

ი. კრილოვის იგავ-არაკების ენაში გვხვდება ხმარებიდან გასული სიტყვები, არქაიზმები, რომლებიც შენარჩუნდა დიალექტებში, მაგალითად:

„Купчина выстроил амбары”(Хозяин и Мыши) ,

„Какой-де откупщик и самый тороватый. Не даывал секретарям” (Синица);

„Куда ты там запал? Поди сюда скорей”Купец);

„И стала супротив на каменной скале”(Лев, Серна и Лиса).

ი. კრილოვის იგავ-არაკებში კულტურული ინფორმაციის გადმოცემის საშუალებებს შორის გვხვდება სხვადასხვა თემატური ჯგუფის არაეკვივალენტური ლექსიკა (მიმართვების სტანდარტული ფორმები:

„ Его Светлость“ (მიმართვა მეფის ოჯახის თავისადმი) („Волк и Ягненок”)

„Ваше Превосходительство” (მიმართვა გენერალ-მაიორისადმი გენერალ-ლეიტენანტისადმი, 3-4 კლასის სამოქალაქო ჩინოვნიკებისადმი) („Податра и Паук”)

ნაგებობების დასახელებები:

„овин; („Орел и Куры”); клеть („Крестьянин в беде”)

საყოფაცხოვრებო ლექსიკა:

„голик” („Голик”);

„тенета” („Лев и Мышь”);

საჭმელისა და სასმელების დასახელებები: „квас”; „пиво” („Бочка”);

ტანსაცმელის, თავსაბურავის, ფეხსაცმელის დასახელებები

„тулуп” („Слон на воеводстве”);

„шуба”; „треух” („Госпожа и две Служанки”);

„лапти” („Булат”);

აქვე გვხვდება რუსულ ტრადიციებსა და წეს-ჩვეულებებზე მითითებები:

„Базарный день” („Гуси”);

„сговорить” („Разборчивая Невеста”);

ი. კრილოვის იგავ-არაკებში ყველაზე უფრო ხშირად გავრცელებული სახელება: Васька („Кот и Повар”, „Волк и Кот”), Полкан, Барбос („Собачья дружба”, „Две Собаки”, „Крестьянин и Собака”).

რიგი ფრაზეოლოგიზმი დაკავშირებულია სამეურნეო საქმიანობასთან. მათი მეშვეობით შეიძლება ვიმსჯელოთ პროდუქტების მომზადების პროცესებზე, საყოფაცხოვრებო საგნების, ტანსაცმლის, ფეხსაცმლის გამოყენებაზე, სასოფლო სამეურნეო სამუშაოების თავისებურებაზე და ა. შ:

„как в масле сыр кататься” („Крестьянин и Лисица”);

„как липку ободрал” („Крестьянин и Разбойник”);

„что ты посеял – то и жни” („Волк и Кот”).

გარდა ამისა, ი. კრილოვი ფართოდ იყენებს რუსულ ანდაზებსა და ხალხურ გამონათქვამებს, და თვითონაც არის ავტორი ბევრი გამონათქვამისა, რომლებმაც შეავსო რუსული ენის პარემიოლოგიური ფონდი. „ანდაზები და ხალხური გამონათქვამები ი. კრილოვის იგავ-არაკებში მჭიდროდ არის დაკავშირებული რუსი ხალხის ტრადიციებთან“ (მიკოვა, 2011).

➤ „хлеб – соль, моя вам надоела” (წეს-ჩვეულება სტუმრის შეხვედრისა პურითა და მარილით) („Крестьянин и Змея”);

➤ ხალხური დაკვირვებები („из избы не вынесено сору”) («Пустынник и Медведь»);

შეიცავენ რუსული მართლმადიდებლური მსოფლმხედველობის ფუნდამენტურ კონცეპტებს („пополам с грехом” – „Мешок”; „грех сказать” – „Осел и Мужик)

ნაშრომის მესამე თავი სახელწოდებით „უახლესი ინტერნეტ იგავ-არაკები და მათი პრაგმატიკულ-სემანტიკური ანალიზი“ შედგება ორი პარაგრაფისგან.

პირველი ქვეთავი სახელწოდებით „კლასიკურ იგავ-არაკთა თანამედროვე ტრანსფორმაციები“ ინტერნეტ-ლექსიკის შეცვლილი ერთეულებით განიხილავს ეზოპეს იგავების თანამედროვე ინტერნეტ-

ლექსიკის შემცველ იგავ-არაკებს. ჩვენ ვცხოვრობთ მზარდი ტექნოლოგიების ეპოქაში, სადაც ინტერნეტი მართავს და განაპირობებს ჩვენს ყოველდღიურ საქმიანობას, ჩვენს პროფესიულ ზრდას და ხშირ შემთხვევაში, ჩვენს აზროვნებასაც კი. შესაბამისად, გაჩნდა ტერმინი „ინტერნეტფოლკლორი“. როგორც ვხედავთ, ზეპირსიტყვიერების ნიმუშები გადაეცემადა თაობიდან თაობას სიტყვიერი ფორმით და ინფორმაციული ტექნოლოგიების საუკუნეში ეს გაცილებით იოლი გახდა მსოფლიო ქსელის მეშვეობით. ინტერნეტი გვადლევს შესაძლებლობების ფართო არეალს ჩვენთვის სასურველი, საინტერესო ინფორმაციის შესახებ მსოფლიოს ნებისმიერ ეტაპზე და ტრადიციებისა და კულტურის შენარჩუნების საშუალებას და ამის ნათელი მაგალითია ინტერნეტფოლკლორი. ეს საკითხი საკამათო და ნაკლებად შესწავლილია, მაგრამ იწვევს მეცნიერთა დიდ ინტერესს. საჭიროა აღინიშნოს, რომ ფოლკლორი ვირტუალურ რეალობაში საშუალებას აძლევს ადამიანს სახლიდან გაუსვლელად იყოს ფოლკლორული შემოქმედების ნიმუშების შექმნის მონაწილე.

იმისათვის რომ მოვიყვანოთ მაგალითი ინტერნეტსივრცეში იგავ-არაკების ტრანსფორმაციისა, დავაკვირდეთ ეზოპეს იგავ-არაკს „The Quack Frog“.

ორიგინალი:

“A FROG once upon a time came forth from his home in the marsh and proclaimed to all the beasts that he was a learned physician, skilled in the use of drugs and able to heal all diseases. A Fox asked him, “How can you pretend to prescribe for others, when you are unable to heal your own lame gait and wrinkled skin?”

იგავ-არაკის ორიგინალში ლაპარაკია იმის შესახებ, რომ პატარა ბაყაყი მივიდა სხვა ცხოველებთან და თავი კარგად განსწავლულ ექიმად გამოაცხადა, რომ მან იცის სხვადასხვა წამლის სამკურნალო თვისებები და შეუძლია განკურნოს ნებისმიერი ავადმყოფობა. მელიამ ჰკითხა: როგორ შეგიძლია თავი მოაჩვენო სხვას ექიმად, როცა ვერ განგიკურნავს შენი კოჭლობა და ავადმყოფური კანიო. ამ იგავ-არაკის მორალია - „ექიმო, განიკურნე საკუთარი თავი!“.

ტექსტი ტრანსფორმირებულია

“A FROG once upon a time came forth from his home in the marsh and proclaimed to all the beasts that he was a learned site designer, skilled in the use of scripting, markup languages and Flash and able to create beautiful pages for any type of client. A Fox asked him, “How can you pretend to design for others, when on your site you have no animated gifs?”

ტრანსფორმირებულ ტექსტში ბაყაყი აცხადებს, რომ ის არის საიტების სახელგანთქმული დიზაინერი და იცის მათზე მუშაობის ყველა საიდუმლო. მელია ეკითხება, როგორ შეუძლია მას თავი მოგვაჩვენოს წარმატებულ დიზაინერად, როცა საკუთარ საიტზე აქამდე არ დაუდვია ანიმაციური სურათები (გიფები).

აშკარაა, რომ ამ იგავ-არაკმა განიცადა თემატური ტრანსფორმაცია: თუ კლასიკურ იგავ-არაკში ბაყაყი ექიმად გვევლინება, მის ინტერნეტტრანსფორმაციაში ის ინტერნეტგვერდის დიზაინერია.

ორიგინალ ტექსტში გამოყენებულია სამედიცინო ლექსიკა, ტერმინები (წამალი, წამლის გამოწერა). მოცემული იგავ-არაკის თანამედროვე ვარიანტში დასტურდება ცვლილებები კომპიუტერული ლექსიკიდან:

physician → site designer

use of drugs → scripting

to heal all diseases → markup languages; able to create beautiful pages

lame gait and wrinkled skin → no animated gifs

როგორც ვხედავთ, მოცემულ იგავ-არაკში მკაფიოდ იგრძნობა ტექნოლოგიების კვალი. ტექსტის ორივე ვარიანტში ბაყაყი ხდება დასაცინი, თუმცა კლასიკურ იგავში მას გარეგნობის გამო დასცინიან, ხოლო თანამედროვე ვარიანტში ობიექტად იქცა მისი წარუმატებელი საქმიანობა, რაც შედეგია უახლესი ტენდენციებისა, სადაც პროფესიული განვითარება ითვლება უმნიშვნელოვანეს მიზნად.

საინტერესოა, რომ ინტერნეტში ასევე ვხვდებით ეზოპეს იგავების ჯონ ფექის მიერ გაკეთებულ ტრანსფორაციებს, რომელიც გამოსულია სახელწოდებით „AESOP’S LESSER FABLES“. ამ იგავის ფექისეული იგავური ტრანსფორმაციაც საყურადღებოა. პირველ რიგში, ყურადღებას იმსახურებს სათაური: “The Tortoise, the Hare, and the Ninth-Grade Goth Chick“. თუ კლასიკურ იგავში მხოლოდ „კუ და კურდღელი“ იყო ამ იგავის სათაური და მოქმედ პირებადაც ისინი გვევლინებოდა, ფექისეულ იგავში გაჩნდა „მეცხრეკლასელი თანამედროვე ტენდენციების“ გოგონა. “Goth Chick” სრულიად ახალი ტერმინია, რომელიც აღნიშნავს გოგონას, რომელსაც აცვია სრულიად განსხვავებულად, აქვს სხვებისგან განსხვავებული ვარცხნილობა და იქცევა სრულიად სხვანაირად. ეს იმ ტიპის გოგონაა, რომელსაც 21-ე საუკუნეში არც თუ იშვიათად შევხვდებით. ავტორი ისევ ხაზს უსვამს კურდღლის და კუს პაექრობას, მაგრამ მნიშვნელოვანია ის ლექსიკა, რომელსაც ეს გოგონა იყენებს:

“My mom sucks,” said the Ninth-Grade Goth Chick to no one in particular, as she sat on the nearby bleachers and lit a cigarette. “She tries to be all, ‘I totally get your music,’ but all she knows is that one Siouxsie song from that movie.”

სიტყვა „suck“ განიმარტება, როგორც “Be very bad or unpleasant”(იყო ძალიან ცუდი ან არასასიამოვნო). საყურადღებოა, რომ იგავში, რომლის მთავარი ფუნქცია დიდაქტიკაა, ჩნდება მსგავსი ტერმინი, მაგრამ ასევე საყურადღებოა გოგონას მანერები- ***“lit a cigarette”-სიგარეტს მოუკიდა.*** უჩვეულოა, რომ იგავ-არაკში ჩნდება ეს ფრაზა. ის ასევე დასცინის დედას მაშინ, როცა ხაზს უსვამს იმას, თუ როგორ ცდილობს დედა მიიღოს ის მუსიკა, რასაც თვითონ უსმენს, თუმცა გოგონას მიაჩნია, რომ დედა სრულებითაც ვერ ერკვევა მუსიკაში.

დიალოგში უწყაწური სიტყვებიც გამოიყენება. ამ იგავის მორალიც მკვეთრად განსხვავდება კლასიკურისგან.

ვფიქრობთ, ამ ტიპის იგავებს „ანტიიგავებიც“ კი შეიძლება ვუწოდით „ანტიანდაზის“ მსგავსად, სწორედ იმ ცვლილებების გამო, რომლებიც მათში მოხდა. სწორედ ეს „ანტიიგავები“ გადაკეთებული, თანამედროვე სტანდარტებზე მორგებული იგავ-არაკებია. თუ ანტიკური დროიდან ჯერ კიდევ მეოცე საუკუნის ბოლომდე იგავი დიდაქტიკასთან და მორალთან ასოცირდება, 21-ე საუკუნის თავისუფალი სივრცე-ინტერნეტი - ასეთ მსგავსებას გვთავაზობს და თანამედროვე რეალობას ასახავს! და თუ აქამდე ვსაუბრობდით იგავებსა და იგავ-არაკებზე, ახლა შეიძლება ლაპარაკი ანტიიგავებზეც და ეს ფორმა აქამდე ვერ იქნებოდა შესწავლილი, რადგან ისინი ახლადგაჩენილია. რადგან ისინი გაჩნდა, კიდევაც მოითხოვს ერთგვარ ანალიზსა და კვლევას თუნდაც იმიტომ, რომ იგავ-არაკები, ისევე როგორც ზოგადად პარემიოლოგია და იდიომები თუ ფრთიანი ფრაზები, როგორც არაერთხელ აღინიშნა, ყველაზე კარგად გვაჩვენებს სხვადასხვა კულტურისა და ერის სულიერ მდგომარეობას, ეთნოკულტურას და ფსიქოლოგიას. თუ იგავები მორალისტურია, ღირებულებათა გადაფასებამ გააჩინა მისი საპირისპირო, სრულიად განსხვავებული დამოკიდებულება ყველაფრისადმი. ღირებულებები, რომლებიც საუკუნეებს უძლებს, კაცობრიობის პროგრესის მკვებავია და ასეთ სულიერ საკვებად მიგვაჩნია ტრადიციული იგავები. ადამიანები იგავების მორალს უფრო უნდა ჩაუღრმავდნენ, მათ საუკუნეების განმავლობაში უნდა ჰყავდეთ მკითხველი.

მეორე ქვეთავი სახელწოდებით **„უახლესი დროის იგავ-არაკები და მათი სემანტიკურ-პრაგმატიკული თავისებურებები“** განიხილავს თანამედროვე ქართულ და ინგლისურ იგავ-არაკებს და მათ თავისებურებებს.

მიუხედავად იმისა, რომ ეზოპეს, სულხან-საბას და ა.შ. იგავ-არაკები ისევ ინარჩუნებს აქტუალურობას და ძალიან ინტენსიურად გამოიყენება სწავლებაშიც, ბავშვთა აღზრდის პროცესშიც და ამა თუ იმ სიტუაციაში არგუმენტადაც, ინტერნეტში ასევე ჩნდება თანამედროვე იგავ-არაკების სხვადასხვა სახელწოდებით. ასე მაგალითად: „5 თანამედროვე იგავი“, „6 თანამედროვე იგავი, რომლებიც ცხოვრებაზე დაგაფიქრებთ“ და ა.შ. ეს იგავ-არაკებიც ინტერნეტგოლკლორის შემადგენელი ნაწილებია, იმიტომ, რომ ხასიათდებიან იმ ნიშნებით, რომლებიც განხილულია წინა ქვეთავში.

ინგლისურისგან განსხვავებით, ქართულ ენაში ვერ ვხვდებით ტრანსფორმირებულ იგავ-არაკებს. ასევე, თანამედროვე ქართული იგავების უმეტესი ნაწილი, არ არის დაფუძნებული სულხანსაბასეულ ან რომელიმე სხვა ავტორის იგავ-არაკებზე. ისინი ერთგვარად იესოსეულ იგავებს ჰგვანან, როგორც პერსონაჟების არჩევანით და ხშირ შემთხვევაში თემატიკით, ასევე რეალური გმირების და სიტუაციების მოშველიებით.

ქართულ რეალობასა და ინტერნეტსივრცეში იგავ-არაკი ისევ ინარჩუნებს თავის თვისებებს და თავის ფუნქციას. კლასიკური იგავების მსგავსად, ისინი დიადი იდეების მატარებლებია და მეტ-ნაკლებად ცხოვრებისეულ ჭეშმარიტებაზე მიუთითებენ. ასევე შესაძლებელია სწავლების დროს მათი გამოყენება, რადგან ძალიან ზომიერად და მოკრძალებულად გამოხატავენ მორალს.

ინგლისურ ენაში ჩნდება უახლესი იგავ-არაკები, რომლებიც არ წარმოადგენს ტრანსფორმაციებს და საკმაოდ ღრმა დიდაქტური იდეების მატარებელიცაა, თუმცა უნდა აღინიშნოს ის, რომ თემატიკა თანამედროვე ქართული და ინგლისური იგავ-არაკებისა ჰგავს ერთმანეთს. ასევე ჰგავს სათაურებიც.

ინგლისურ ენაში ჩნდება იგავები სახელწოდებით: *“SOME LITTLE FABLES TO HELP YOU IN YOUR LIFE”*.

იგავარაკული ჟანრი განაგრძობს არსებობას ტრანსფორმაციების გარეშე: იქმნება ახალი პერსონაჟები, ახალი სიტუაციები და ახალი მორალური ღირებულებები. ქართული საზოგადოება იგავებს უფრო ფაქიზად ეპყრობა და თანამედროვე იგავები, მართალია, ლექსიკურად და თემატურად გათანამედროვდა, ლაკონიზმი და მოწინავე იდეები მათში ისევ აქტუალურია. ინგლისურ ენაში კი ლექსიკა იმდენად გათანამედროვდა და ხშირ შემთხვევაში წაიბილწა, რომ ინგლისური იგავი თანდათან კარგავს საერთოს კლასიკურ იგავებთან.

ზოგადი დასკვნები:

შესწავლილი მასალის საფუძველზე შეგვიძლია დავასკვნათ:

- იგავ-არაკმა, როგორც მცირე ლიტერატურულმა ჟანრმა, განვითარების მრავალფეროვანი გზა განვლო. მის საწყისებს ვხვდებით იმ პრეისტორიულ პერიოდში, მაშინ, როცა ადამიანს გაუჩნდა ცოდნის გადაცემის აუცილებლობა. არაკი გაჩნდა სწორედ იმ პერიოდში, როდესაც სრულიად არ არსებობდა დამწერლობა და სწორედ მათმა მცირე ზომამ და დიდაქტიკურმა ფუნქციამ უზრუნველყო ის, რომ ამ ჟანრმა გაუძლო საუკუნეებს, გადარჩა დღემდე და ტექნოლოგიების საუკუნეშიც კი შეინარჩუნა აქტუალურობა.
- იგავ-არაკის კვლევის დროს აუცილებელია ერთმანეთისგან გაიმიჯნოს ტერმინები: „იგავი“ და „არაკი“. იგავი, ეს მცირე ზომის სიმბოლური ნაწარმოებია, რომელსაც ძირითადად ვხვდებით ბიბლიაში და რომელსაც იესო იყენებდა საუბრის დროს. იგავი სტრუქტურით და ფუნქციით არაკს ჰგავს, მაგრამ მისი მთავარი განმასხვავებელი ნიშანი არის ის, რომ იგავში ძირითადად ადამიანები გვევლინებიან მთავარ გმირებად და მათში მორალი ხშირად იმპლიციტურად, ტექსტშივეა მოცემული. ამ ტიპის იგავებში ყოველთვის საუბარია რეალურ სამყაროზე, რეალური პრობლემებსა და შედეგებზე. ისინი ხშირად სულიერ ასპექტებს მოიცავენ. არაკი ალევორიული ნაწარმოებია, რომელშიც ცხოველები, მცენარეები და ა.შ. თამაშობენ მთავარ როლს. იგავ-არაკები ძირითადად მორალით სრულდება. ინგლისური და რუსული ენები მათ სხვადასხვა ტერმინით გამოხატავს. ქართული ენა მათ აერთიანებს და წარმოგვიდგენს ერთ ტერმინად- „იგავ-არაკი“.
- იგავ-არაკები მცირე ლიტერატურული ჟანრის ნაწარმოებებია, მაგრამ მცირე მოცულობაში იდეალურად თავსდება დიდი კულტურული ინფორმაცია. ჟანრის აუცილებელი მახასიათებლებია **ალევორიულობა (ქარაგმულობა) და დიდაქტიკური ფუნქცია**. მათი შინაარსის და გადმოცემული მორალის მიხედვით შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ იგავ-არაკები

გამოიყენება ვინმეს დასარწმუნებლად ან საკუთარ შეცდომებზე დასაფიქრებლად. ისინი აკრიტიკებენ ადამიანის ამა თუ იმ ნაკლოვან მხარეს, ზოგჯერ აჩვენებენ ადამიანის დადებით მხარეებსაც და კარგ მაგალითს იძლევიან.

- იგავ-არაკების ორმაგი ბუნება, მათში დამალული დიდი ცხოვრებისეული სიბრძნე, ლაკონიური და მრავლისმთქმელი ბუნება ძალიან დიდ როლს შეასრულებს კრეატიულად მოაზროვნე ინტელექტუალის და მაღალი მორალური ღირებულებების ადამიანის ჩამოყალიბებაში. ისინი ასევე ხელს უწყობენ ეთიკური და მორალური ღირებულებების განვითარებას. იგავ-არაკები ასევე ხელს უწყობენ მეტაფორული აზროვნების განვითარებას. იგავ-არაკების სწავლება საშუალებას აძლევს მოსწავლეებს, ასოციაციური კავშირებით ახსნან და გაიგონ რთული კონცეფციები. ამ ტიპის აზროვნება ასევე ეხმარება მათ პრობლემების შემოქმედებითად გადაჭრასა და ახალი იდეების გენერირებაში.
- როგორც ცნობილია, იესო სასაუბროდ იგავებს იყენებდა. ის იგავების საშუალებით ცდილობდა გადმოეცა ინფორმაცია „ცათა სასუფეველის“ შესახებ, რომელიც სხვადასხვაგვარია: ზოგან წააგავს „ვაჭარს“, ზოგან „მეფეკაცს“, ზოგან - „ათ ქალწულს“ და ა.შ. მის იგავებს ახასიათებს შემდეგი თავისებურებები: ლაკონიურობა, პერსონაჟთა სიმცირე და თხრობის მიმზიდველი სტილი.
- იგავ-არაკი იწერება პროზაული ფორმით, ლექსად ან შერეული ფორმით. იგავ-არაკის სტრუქტურა ჰგავს მოთხრობისას. მის სტრუქტურას იკვლევს არაერთი მეცნიერი, თუმცა ზუსტი საზღვრების დადგენა შეუძლებელია. სტრუქტურული ელემენტები იცვლება სხვადასხვა ავტორთან, სხვადასხვა ეპოქაში. თუ რომელიმე სტრუქტურა ერგება ეზოპეს იგავს, ის არაა იდეალური თერბერისეული იგავისთვის. ოპტიმალურ ვერსიად მიგვაჩნია ო. ქვონგის მიერ შემოთავაზებული სტრუქტურა, რომელიც შეიცავს შემდეგ ელემენტებს: **იგავ-არაკის გარემო; ეპიზოდი; შიდა მოქმედება; შიდა მდგომარეობა; მოვლენა; მდგომარეობა; მეტყველება, საუბარი; მორალი.**
- იგავ-არაკის სტრუქტურის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მახასიათებელია **ლაპიდარულობა** - თხრობა ერთხაზოვნად, ზედმეტი განშტოებების გარეშე, სადაც დრო და ადგილი აბსტრაქირებულია და შეზღუდულია ანტაგონისტთა რაოდენობა.
- ძალიან რთულია იგავ-არაკის სიმბოლიკის კონკრეტულ ჩარჩოებში მოქცევა. სხვადასხვა ავტორის იგავ-არაკების განხილვამ და სხვადასხვა სიმბოლოზე დაკვირვებამ საშუალება მოგვცა დავასკვნათ, რომ გარკვეული სიმბოლოები სხვადასხვანაირად აღიქმება სხვადასხვა კულტურასა და ერში. თუ სულხან-საბასთან **გველი** ხან კეთილი და ხანაც უმადური არსებაა, ეზოპესთან ის მხოლოდ უმადურია, ხოლო ზ. გამსახურდიასთან **გველითევზა** ცბიერ არსებად გვევლინება.

სულხან-საბა კატას ბრძენ არსებად აღიქვამს, ეზოპე მის ხარბ ბუნებაზე ამახვილებს ყურადღებას, რ. დოდსლი მიჰყვება ეზოპეს ლიტერატურულ ტრადიციას და კატა ისევ ხარბ არსებად მოიხსენიება, თერბერი კი დასცინის კატის მეოცნებე და თავმომწონე ბუნებას.

ლომი ეზოპესთან წინდახედული არსებაა, სულხან-საბასთან ის უმადურ არსებად გვევლინება, ლობელთან ამპარტავანი ცხოველია, ჯ. თერბერთან კი - საცოდავი. ზვიად გამსახურდიასთვის ლომს ორი ბუნება აქვს: ერთგან, ის სამაგალითოდ გაწვრთნილი არსებაა, რომელიც თავისუფლებას კარგ საცხოვრებელზე გაყიდის და მეორე თვით ავტორის პროტოტიპია, რომლისთვისაც თავისუფლება ყველაფერზე ძვირფასია.

მრავალფეროვანია ვირის კონცეპტიც. ეზოპესთან ვირი ბრიყვი, ზედმეტად თავდაჯერებული არსებაა. სულხან-საბა არაერთგვაროვნად აღწერს ვირის ბუნებას: ერთგან მას ბრიყვად მოიხსენიებს, მეორეგან კი იგი გამჭრიახობით ხასიათდება.

ძაღლის სიმბოლო მეტნაკლებად ერთგვაროვანი და უნივერსალურია. ეზოპე ძაღლის სახით ხარბ და ბრიყვ ადამიანს განასახიერებს, სულხან-საბასთვის ძაღლი ხარბი არსებაა, რომელიც ბრძოლის დროს თანამომძებთან ერთად იცილებს მტერს თავიდან, მაგრამ ცალკე ებრძვის თითოეულ მათგანს. ი. კრილოვს ძაღლი ასევე ხარბ არსებად გამოჰყავს, ხოლო თერბერთან ორგვარი ძაღლი გვხვდება, „ინსტინქტებზე მორგებული“ და „გამოცდილებით დაბრძენებული“.

ბაყაყის სიმბოლო საუკუნეებთან ერთად იცვლის დატვირთვას. თუ ეზოპესთან ბაყაყი ზოგან სულელი, ზოგან ზედმეტად თავდაჯერებული და ქედმაღალი არსებაა, რ. დოდსლი ჭაობში მცხოვრები ბაყაყისადმი ერთგვარ თანაგრძნობას გამოხატავს და მას გონიერ არსებად გვიჩვენებს. ზ. გამსახურდიასთან ბაყაყი მშვიდარა და მხდალი არსებაა, რომელსაც არწივის აფრენის ემინია, წყალში იმალება და ამტკიცებს, რომ არწივს ფრენა სრულებით ან არ შეუძლია.

• სხვადასხვა დროის მეიგავეთა იგავებზე დაკვირვებამ გვიჩვენა, რომ იდენტურია ფრაზეოლოგიზმები, იდიომატური გამოთქმები, არქაული სიტყვები, მაღალმხატვრული ლექსიკა. განსხვავება შეინიშნება ავტორთა წერის მანერაში. ზოგიერთი მათგანისთვის დამახასიათებელია ნეიტრალური ლექსიკის გამოყენება, ზოგიც კი მაღალმხატვრულ, პოეტურ სტილს ანიჭებს უპირატესობას. წერის მანერის განსხვავებულობას განაპირობებს ავტორთა მკვეთრი ინდივიდუალიზმი და განსხვავებული ეპოქა. თუ ეზოპე თავის სათქმელს ზედმეტი კონოტაციების გარეშე გამოხატავდა და ცდილობდა მკითხველის ყურადღების მორალზე მიპყრობას. სულხან-საბა ცდილობს სხვადასხვა იგავისთვის განსხვავებული ლექსიკა გამოიყენოს, ამიტომაც მის სალაპარაკო ენაში სამი ენობრივი სტილი გვხვდება: სალიტერატურო, სალაპარაკო და არქაულ-სტილიზებული. მის იგავებში ასევე ხშირად გამოიყენება ზედსართავი სახელების აღმატებითი ხარისხი. თანამედროვე მწერლების იგავ-არაკებში ფრაზეოლოგიზმების გამოყენება ხშირად ემსახურება ირონიულ ან სატირულ ჩანაფიქრს.

- იგავ-არაკების ლექსიკურ-სემანტიკური თავისებურებების გაანალიზების დროს მათ მცირე ტექსტებში, ვხვდებით სხვადასხვა კულტურისთვის დამახასიათებელ რეალიებს, სიტყვებს და ასე შემდეგ. ეს კულტურული რეალიები ძალიან მკაფიოდ აჩვენებს ამა თუ იმ ჩვეულებას თუ მოსაზრებას.

- თანამედროვე ეპოქამ და ტექნოლოგიურმა წინსვლამ გავლენა მოახდინა იგავ-არაკულ ჟანრზე, შეიცვალა ამა თუ იმ სიმბოლოს თვისებები, პერსონაჟების პროფესიები, გარემო და დიალოგები; შეიცვალა ავტორთა ლექსიკური არჩევანიც. ინტერნეტსამყაროში ვრცელდება კლასიკური იგავების თანამედროვე ტრანსფორმაციები, რომელთაც საკმაოდ ბევრი მკითხველი ჰყავს. ვფიქრობთ, ამ ტიპის იგავებს „ანტიიგავებიც“ კი შეიძლება ვუწოდოთ სწორედ იმ ცვლილებების გამო, რომლებიც მათში მოხდა. სწორედ ამ „ანტიიგავებში“ ძველი იგავ-არაკებია გადაკეთებული და თანამედროვე სტანდარტებზე მორგებული. თუ ანტიკური დროიდან ჯერ კიდევ მეოცე საუკუნის ჩათვლით იგავი დიდაქტიკასა და მორალთან ასოცირდება, 21-ე საუკუნეში ინტერნეტი გვთავაზობს ანტიიგავებს. ეს ფორმა სრულიად ახალია და შეუსწავლელია. მისი ანალიზი და კვლევა აქტუალურია თუნდაც იმიტომ, რომ იგავ-არაკი ძალიან კარგად გვიჩვენებს სხვადასხვა კულტურისა და ერის სულიერ მდგომარეობას, ეთნოკულტურას და ფსიქოლოგიას. აქამდე იყო მხოლოდ მორალისტური იგავები. ღირებულებათა გადაფასება, სამყაროს მიმართ შეცვლილი დამოკიდებულება აისახა ანტიიგავებში.

- იგავარაკული ჟანრი არსებობას განაგრძობს ტრანსფორმაციების გარეშე: იქმნება ახალი პერსონაჟები, ახალი სიტუაციები და ახალი მორალური ღირებულებები. ქართული საზოგადოება იგავებს უფრო ფაქიზად ეპყრობა და თანამედროვე იგავები, მართალია, ლექსიკურად და თემატურად გათანამედროვდა, მაგრამ იგავ-არაკული ზომიერება და იდეები მათში ისევ არსებობს. ინგლისურ ენაში კი ლექსიკა იმდენად გათანამედროვდა, რომ ზოგ შემთხვევაში თავი იჩინა ვულგარიზაციის ტენდენციამ.

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი დებულებები აისახა შემდეგ პუბლიკაციებში:

1. **“Structural and Semantic Peculiarities of Christ’s Parables”**- International Black Sea University ; The Fifth International Research Conference on Education, English Language Teaching and English Language and Literatures in English; ISSN 2298-0180 http://ircelt.ibsu.edu.ge/files/FTP%20Files/icelt-2015_Proceedings.pdf
2. „პრაგმატიკულ-სემანტიკური სხვაობა-განსხავებები ტერმინებ “A Fable” and “A Parable“ შორის -Scripta manent”-№3 (27); ISSN 1987-7390; UDK 81*82 ;S 41 საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, თბილისი
3. „იგავ-არაკების თარგმნის თავისებურებები“, „Scripta manent”-№3 (27); ISSN 1987-7390; UDK 81*82 ;S-41; საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, თბილისი
4. „ჟან დე ლაფინტენის იგავ-არაკების სტრუქტურული და პრაგმატიკული თავისებურებები” ; ბათუმის შოთა რუსთაველის უნივერსიტეტის გამომცემლობა-ISBN 978-9941-462-33
5. ”Different Symbols in Fables of Different Culture”-აღნიშნული სტატია მოხსენების სახით წაკითხულ იქნა საერთაშორისო კონფერენციაზე. IJAS Conference, Rome 2016, International Conference for Academic Disciplines.